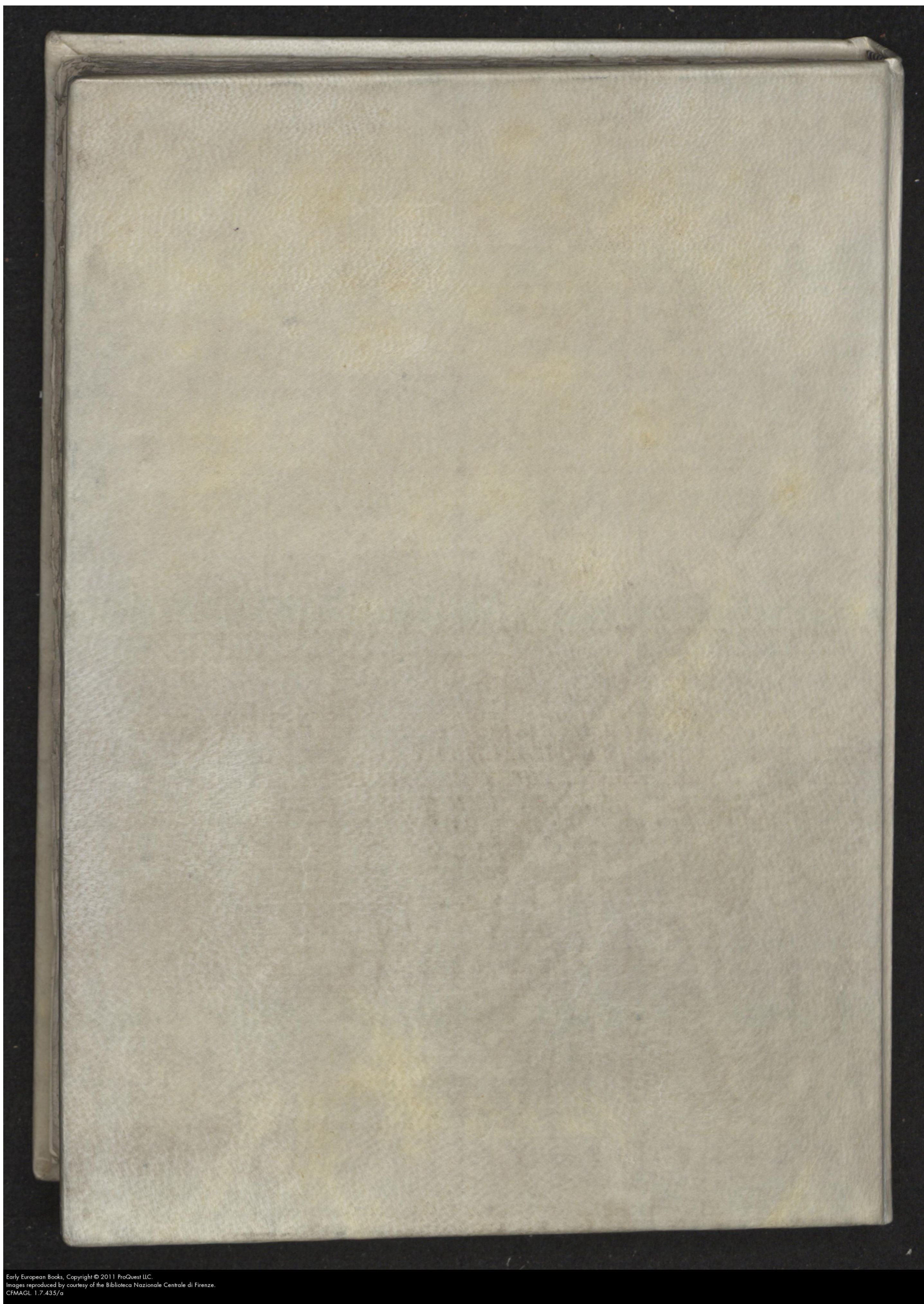

1
7
435

COMMENTARIUS
CAROLI PATINI,
IN
ANTIQUUM MONUMENTUM
MARCELLINÆ,
E GRÆCIA NUPER ALLATUM.

PATAVII, M. DC. LXXXVIII.
Ex Typographia Seminarii.

SUPERIORUM PERMISSU.

Quid ſepulcrorum monumenta, quid elogia, quid cerimoniæ ſignificant? *Cicero.*

Non defunctorum cauſâ, ſed vivorum, inventa eſt ſepultura. *Seneca.*

ILLUSTRISS. & EXCELLENTISS. D.

D. FRIDERICO MARCELLO,

SENATORI AMPLISSIMO,

CAROLUS PATINUS.

FErente litteratorum consuetudine suas meditationes chartis consignatas alicui offerre, ei maximè attendunt prudentiores, ut certo quodam pacto congruerent, aut certè disconvenirent nullo. Modico farre & saliente mica, rebus quidem humano generi utilissimis, sed tenuissimo ac vulgari prorsùs libamine, immortali Numini sacrificare licuit: Cœcum picturis, doctis lucubrationibus imperitum, togatum Senem armis donare nusquam licuit: Quævis profectò offerre, sed non quibus, semper fas fuit.

Quo minùs vereor hunc qualemcunque Commentarium Tibi dicare, Illustrissime & Excellentissime D. antiquissima nominis tui gloria refertissimum. Recentiorem Majores tui, monetis, navibus, festis MARCELLINIS, *fascibus, lituis, triumphalibus ornamentis, coronis, majestateque ita decoravcrunt, ut* MARE COELUM *propriis nominibus illos decantare videantur. Et maximè Laurentius ille* MARCELLUS, *quem, ingens civium amor supra Pompejum extulit, extrema hostium ad Helespontum profligatio, Achillem Venetum cognominavit. Recentissimam ipse Tu præbes, ut quam prodigiorum mater Græcia in celebribus illis Septemviris sapientiam admirata est, cultiorem in Te suspiciat, necesse est, ejusdem Græciæ vi-*

ctor Venetus Genius. Inde est ut MARCELLINAM meam Tibi offerre constituerim, ad tantæ gentis decus suam conferentem symbolam.

Qua pacto elegans illud Monumentum ad meas manus pervenerit, jam enarrandum duco. Sublevandis sine crimine, vitæ miseriis, studiique medici asperitatibus, vetera antiqua, quæ occurrerent omnis generis signa investiganda mihi proposui, quò præter summam animi recreationem, Reipublicæ litterariæ ac posteris quomodocunque indicarem, natum me, nec plane inutilem civem cosmopolitanum fuisse, sed quamvis ludentem & pro παρέργω, *quidpiam eruditæ eorum delectationi contulisse.*

*Amicos aliquot eram adhortatus, dum quid ejusmodi compareret, me monere dignarentur: E quibus unus cujus ægritudinibus mederi soleo, & ille mei studiosissimus, litteris significavit marmorea quædam fragmenta, antiqui operis, tabellas præcipuè duas seu cippos, caput unum, atque varia statuarum frusta, apud mercatores exteros è Peloponeso redeuntes, latere vænaliaque prostare: Confestim delineatoris operam curavi adhibendam, a quo post alterum diem excepi rudia pretiosissimorum signorum lineamenta. Iis perspectis, Amicum scripto rogavi, ne crumenæ parceret, hanc mihi emptionem ita cordi esse, ut ni moraretur publicum docendi munus, vix me contineri posse, quin Venetias advolarem. Spei successit eventus, & ardenti meo desiderio diligentissimè & amplissimè satisfactum est. Marmora illa tua sunt, rescripsit ille, æquo ut opinor pretio coëmpta, in ædes meas illico deportata, crasque occasione charissimi tui nepotis Ludovici Patavium redeuntis, ad Te mittenda. Salienti præ lætitia cordi nox, fatebor, paulò longior fuit: Quæ jucundè nuntiata fuerant, majori me voluptate perculerunt, cùm ad civitatis portum (*portello *dicunt) appulso, ex humeris bajulantium nonnihil scalpturæ quasi furtim intueri licuit. Domum exportata, majori me gaudio affecerunt, ac præcipuè mirabile illud MARCELLINAE, ut de cæteris taceam, monumentum, adeo egregiè scalptæ, ut immortali Praxitelis, Phidiæ, aut Lysippi fama non indignum opus esse videretur.*

Ultrò

Ultrò me recreabant eruditi characteres rem ſacram demonſtrantes : Sacram dico, ad Feſti mentem: Sacrum enim eſt, *inquit*, quodcunque modo & inſtituto civitatis conſecratum ſit, ſive ędes, ſive ara, ſive ſignum, ſive locus, ſive pecunia, ſive quid aliud quod Diis dedicatum & conſecratum ſit, *quibus certè nihil ad rem noſtram convenientius. An prætéribo l. 6. §. 2. ff. de diviſ. rer.* Sacræ res ſunt quæ publicę conſecratæ ſunt, non privatè, *hoc quippe marmor a bino populo Æternitati conſecratum eſt: Et l. 9.* Sacra loca ea ſunt quæ publicè ſunt dedicata, ſive in civitate ſint ſive in agro. *Talia cogitanti ac dicenti facetè objecit quem itineris comitem deduxeram, juris non ignarus*, res ſacras in commercium duci non poſſe, nec ideo earum dominium acquiri, *l. 6. & 34. §. Omnium, ff. de contr. emp. & l. 2. §. 1. ff. quæ rei pign. Timidiorem terruiſset hoc Sophiſma*, Commercium; *inquiebam*, & emptio inter legitimos acquirendi modos numerantur, *ut conſtat ex l. 5. ff. de juſt. & jure: Ejuſmodi deinde Paganorum ſacra, a ſacroſancta Religione Chriſtiana eſſe abrogata nemo neſcit, nunc ideo profana habentur, & acquiri legitimè poſſunt: Utinam profectò plura! Riſum eſt, nec ulteriùs altercatum.*

Sic mea eſſe marmorea fragmenta, tum fortunâ tum legibus conſentientibus vides, Illuſtriſſime & Excellentiſſime Domine, potiori jure poſſidenda, ſi Tu ea aſſerueris, ſi Tu benigno oculo reſpexeris. Nobis verò litterarum & bonarum artium ſtudio flagrantibus, ſperandum eſt, ut quæ tribus annorum millibus ſibi ſacravit ſagax Muſarum patria, ſtatuas, coloſſos, ædiculas, anaglypta opera, columnas, Numina, ſignaque innumera eadem ſibi vindicet Majeſtas Veneta, cujus incomparabili generoſitati ac herculeæ planè fortitudini, cedentes hinc illinc barbaros Turcas inſolentis ſui in litteras odii pœnam tandem luentes cernimus. Votum exaudiat D. O. M. ut dum Chriſtianam fidem Venetumq; dominium ampliat, familiæ MARCELLAE gloriam tueatur.

Patavii, Kal. April. *VENERI ſacr.* M. DC. LXXXVIII.

Inſcriptio Zophori.

Ο ΔΗΜΟΣ ΣΜΥΡ. ΜΑΓΝ.	*Populus* *Smyrnenſium, Magnetum.*

Inſcriptio Baſis.

ΟΥΛΠΙΑ ΜΑΡΚΕΛΛΕΙΝΑ ΟΥΛ. Θ. ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΟΥΡΑΝΙΑΣ.	*Ulpia Marcellina* *Ulpiæ filia* *Sacerdos maxima* *Veneris Uraniæ.*

Inſcriptio Aræ.

ΕΡΩΤΙ ΟΥΡΑΝίω	*Cupidini* ſive *Amori* *Uranio* *Cœleſti.*

COM-

SMYRNÆVM MARCELLINÆ ANTISTITIS MONVMENTVM
ex marmore albo purissimo, longum pedibus Venetis II ½ altum VII.
Pataviy, in Ædibus Patinarris, MDCLXXXVII.

COMMENTARIUS IN ANTIQUUM MARCELLINÆ MONUMENTUM.

Τήλας seu cippos tum lapideos tum marmoreos sepulcris Græcorum Romanorum-ve imponi solitos fuisse, demonstravit abunde noster in TRYPHÆNÆ monumentum Commentarius, ut hanc crambem recoquere non sit opus. Sepulcris novis modum *finivit Demetrius*, inquit Cicero, de legibus, *nam super terræ tumulum noluit quid statui, nisi columellam tribus cubitis non altiorem, aut mensam, aut labellum; & huic procurationi certum magistratum præfecerat*. Vetaverat quidem Plato ad sepulcri usum, *ullam partem sumi ex agro culto, eoque qui coli posset; sed ut natura agri mortuorum corpora sine vivorum detrimento acciperet, ea potissimum ut compleatur. Quæ autem terra fruges ferre, & ut mater cibo suppeditare possit, eam ne quis nobis minuat, neve vivus neve mortuus*.

Cautiores illi profectò Achæis ædiculas struentibus lapidesque immensæ interdum magnitudinis suis cadaveribus imponentibus, ut nihil postmodum utilitatis Γὴ μήτηρ *Terra mater* producere possit. Simile quid videre est in publico Hebræorum Venetorum conditorio, ad maris littus, quod *lido* vocant. Atque etiam in interioris inclitæ Basileæ mœniis, constructis ornatisque maximè lapidibus ἐπιτάφια continentibus, postquam ante ducentos annos Judæi è civitate in exilium pulsi sunt, disjectaque eorum sepulcra.

Alienum a proposito non erit referre Urbani VIII. P. M. bullam Christianis prohibentem ulteriorem sepulcrorum supra terram constructionem, qualia in totius fere Europæ templis ac cimetæriis prospiciuntur, jubentemque cadavera in terra condi, seu eæ reddi è qua prodibant.

Marmorea hæc tabula more Græco in honorem ULPIÆ MARCELLINÆ, ULPIÆ Filiæ, SACERDOTIS MAXIMÆ, Deæ VENERIS URANIÆ a POPULO SMYRNENSI & MAGNETE posita est. Binos hosce populos conjunctim ad posterorum memoriam lapides multos inscriptionibus nobiles sacrasse infra declarabimus. At cur MARCELLINAM amplissimo hoc honore prosecuti fuerint, nondum assequor, quod tamen ex ignotis mihi libris, aut eruendis lapidibus demonstrari tandem poterit.

In medio Marmore stat MARCELLINA, capite aperto, qualem Sacerdotem magnam decet; membris tam venustè compositis, ac

iis

iis, adaptatis veſtibus, ut pudicitia ſanctitaſque vix meliùs deſignari queat. Imitata videtur famoſum Numen cujus erat Sacerdos; Venerem enim perpulchris veſtibus ornatam in cœlum ab Horis ductam primùm fuiſſe cantat Homerus, *in hymnis*, cujus dextram omnes Dii complexi ſunt, ſingulis ſibi in uxorem dari, ob formæ præſtantiam cupientibus.

Hæ autem veſtes quamvis mirum in modum adhęrentes membris, nihil eximiæ eorum gratiæ detrahunt: Quod in mentem revocat Sculptorum priſci ęvi morem, qui quò minùs a venuſto partium lepore recederent, madidis tenuibus pannis carnes velabant, ut ipſæ nihil a ſuo ſtatu dehiſcerent.

Quam verò fluxam videmus tunicam, hanc ceſtum dixerunt veteres, non cingulum, ut aliqui opinantur, de quo Nic. Rigaltius, *ad Onoſandrum*. Adumbrandi quippe Amoris illecebras indumentum cenſebatur, VENERIS URANIÆ proprium: Hoc me docuit Lucianus, Κεςὸν ἔχει τῷ μόνῳ τὴν ΟΥ'ΡΑΝΙ'ΗΝ κοσμέισι.

Hinc inde duæ adſtant egregiæ puellæ, calamiſtratæ & pulchrè induſiatæ, quas ex concinno habitu, alumnas, miniſtras, & ad ſacerdotium Deæ deſtinatas conjicere eſt. Cingulo quæque revincta eſt, fluctuante inde ac largiore tunica. *Illud* autem *propriè eſt indicium ſervitutis*, inquit Petrus Chryſologus, ſerm. 24. *quod & diſcurſus expeditos facilitet, & faciat obſequentes*. Altera dextrum occupans latus, luget, ut opinor; aliquid folio aut haſtæ largiori cuſpidi ſimile tenens, quod fateor me neſcire. Quæ vero a MARCELLINÆ ſiniſtris eſt, ei videtur offerre aram ſeu baſim inſcriptam Ε'ΡΩΤΙ ΟΥ'ΡΑ'ΝΙΩ, hoc eſt AMORI URANIO ſeu COELESTI ſacram.

Cupidinis ſimulacrum huic impoſitum eſt, nudi & alati. Puer fingebatur, & alatus, qua de re ſic Servius: *Quia turpitudinis eſt ſtulta cupiditas, puer pingitur, tum quia imperfectus eſt in amantibus ſermo ut in puero: Alatus verò, ideo quia nihil amantibus levius, nihil mutabilius eſt*. Nudum ſemper fecere Veteres, *Et nuda VENUS, & nudi pinguntur Amores*. Non prohibente nuditate, quin *Deorum ſit fortiſſimus, & omnium pugnatu difficillimus*, ut ait Euripides, *in Hyppol*. Πάντων δυσμαχώστατος θέος. Alatum Athenis pinxerat Zeuxis, roſis coronatum; Roſa quippe VENERI ſacra erat, de qua adi Atheneum, *l*. 7. *c*. 19. Præterea, quod nunquam alibi obſervare mihi contigit, tibicen inflare videtur. Equidem cantibus Amores delectari Gręci paſſim docent, omnibus tripudia & gaudia conciliantibus. Plutarchus, *in Erot*. Bacchonis raptum nuptiaſque deſcribens, tubicinis meminit, his verbis: *Servi autem circum curſitantes, olea lauroque, fores non Iſmenidæ modò ſed Bacchonis etiam redimiverunt; Et Tibicina canens per viam tranſivit, &c.*

Muſica utraque (vocalem atque inſtrumentalem intelligo) delectari Amantes, ad Cupidinem referendum eſt, ſummi concentus pa-

parentem; ut *Asinos* nuncupaverint tum ab Amore tum a Musica alienos. Ludos musicos in honorem CUPIDINIS factos commemorat Pausanias, *in Bœoticis*, his verbis: Περιοίκουσι δὲ καὶ ἄνδρες τὸ ἄλσος καὶ ἑορτὴν ὧτε ἐνταῦθα οἱ Θεσπιεῖς καὶ ἀγῶνα ἄγουσι Μουσεῖα· Ἄγουσι δὲ καὶ τῷ ἜΡΩΤΙ ἆθλα, οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀθληταῖς τιθέντες. Achatem vidimus, in qua Cupido lyram pulsat, videratque Pausanias *AMORIS lyram tenentis* monumentum, *Pausiæ opus*: ἐν δὲ αὐτῷ Παυσίας γράψαντος βέλη μὲν καὶ τόξον ἐστὶν ἀφεικὼς ἜΡΩΣ, λύραν δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀράμενος φέρει. Equidem apud Euripidem, *Musicam docet AMOR quemlibet ejus rudem prius*, Μουσικὴν τ' ἄρα ἜΡΩΣ διδάσκει κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν.

Lepidum Bionis somnium ex ejus Bucolicis hîc transcribere liceat,

Αμεγάλα μοι ΚΥ'ΠΡΙΣ ἔθ' ὑπνώοντι παρέστα
Νηπίαχον τὸν ἜΡΩΤΑ καλᾶς ἐκ χειρὸς ἄγοισα καὶ τ. λ.

Hoc est,

Magna mihi VENUS adhuc dormienti astitit,
Infantem Amorem pulchra manu ducens,
In terram nutantem, ac his me verbis afflata est.
En tibi, chare bubulce, Cupidinem, ut eum canere doceas;
Sic loquuta abiit: Ego autem mea pastoralia carmina
Stultus, tanquam discere volentem Cupidinem docebam:
Quomodo fistulam obliquam Pan invenerit, Minerva tibiam,
Testudinem Mercurius, & citharam dulcis Apollo.
Hæc ipsum edocebam nihil curantem mea carmina.
At ipse mihi canebat amatoria, meque docebat.
Mortalium & Immortalium ignes, & Genitricis opera suæ.
Tum ego oblitus illorum, quæ Cupidinem docueram,
Quæcunque me docuit Cupido amatoria cuncta didici.

Pone aram Cupressus est, è cujus ramis prodit serpens quasi MARCELLINÆ abblanditurus. De utroque satis diximus, in LU. MURDII HEROIS commentario. Myrtum aliquis diceret, hæc enim VENERI sacra, ut olea Minervæ, quercus Jovi, populus alba Herculi, hædera Baccho, & Phœbo laurus.

Populus Alcidæ gratissima, vitis Jaccho,
Formosæ Myrtus VENERI, sua laurea Phœbo.

Smaragdum incidi curavit doctissimus Laurentius Begerus è THESAURO PALATINO, in quo Amorem explicat Cœlestem, juxta arborem clypeo aræ imposito innixum, sinistro pede globum calcantem: Arborem sic exponit: Et ne sterilem arbitreris, vel effœta frutex revirescit, novaque fronde securam quietem inum-

brat. En rationem, cur in VENERIS Cnidiæ luco, arbores fuerint, non varii tantùm generis, sed & effœtæ jam ætatis præ vigore tamen quasi juvenescentes, & novis subinde ramis integræ & formosæ; attestante Luciano, *in Amoribus*.

In ulteriori parte, pariter & in aliis monumentis observavimus tabellam duabus arculis onustam. An acerræ sint, thuri reponendo dictæ, quod in honorem mortui incendebatur. In glossario veteri, *Acerra thuraria* λιβανοτρίς. Octava XII. tabularum lex Romanis prohibuit, *uti ne sumptuosi respersio fieret: neve murrhata potio mortuo inderetur; neve longæ coronæ: neve ACERRAE adhiberentur*.

Memorat Plutarchus, in Catone, *exquisitos vapores*: & Tacitus l. 3. Ann. *Odores aliaque funerum solemnia cremari*; & Val. Max. *Caput Pompeji plurimis, & pretiosissimis odoribus cremandum curavit Cæsar*: Et passim. Quem quidem morem ab Hebræis fluxisse verisimile est. Ex l. 2. Paralip. c. 16. *Et sepelierunt eum in sepulchro suo, posueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus, & unguentis &c. & combusserunt super eum, ambitione nimia*. An pixides, an risci? Riscus quidem in mundo muliebri recensetur ab Ulpiano, in *l.25. §.4. D. de aur. arg.* Pollux ῥίσκον inter arculas reponit: Eam fortè denotat capsulam, in qua linteola munda mulieres reponunt, quibus lotam corporis partem abstergunt: Riscus enim cum lavatione conjungitur. Quidni istæ arculæ, res ad Sacerdotium attinentes non continerent?

Cæterùm in multis convenit monumentum hoc nostrum cum descripto inter Oxoniensia LXVIII. *pag.* 126. in quo Fœmina eodem ferè situ & habitu, in pari ædicula peristilio ornata conspicitur. Conspicitur etiam ara, sed Numine vacua, fortè ob edaces temporis injurias: Adstant & duæ puellæ ad ministerium paratæ: Abblandiente heræ suæ Melitensi catulo.

Convenit & cum alio pariter inter Oxoniensia relato X. *pag.* 82. in cujus medio zophoro, orbis est in quo laurea, & idem Ο ΔΗΜΟΣ, *Populus*. Ima zophori pars, exhibet ΑΠΠΟΛΛΩΝΙΑΝ ΚΗΦΙΣΟΦΟΝΤΟΣ, *Apolloniam Cephisophontis*, istam scilicet fœminam egregiè vestitam, quæ in medio stat monumento: Nescio quid gerentibus duabus hinc inde ministrantibus puellis.

Ad Antoninorum tempora, *Sacerdotis maximæ* ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΣ Faustæ inscriptionem refert ejus Interpres, quam ex marmoribus Oxoniensibus infra describemus, ad vocabulum ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ. Nihil præscriptum de ULPIÆ MARCELLÆ monumento, cujus filiam se nostram ULPIAM MARCELLINAM verisimile est. Nil

ita-

itaque vetat, ad ſecundum à Chriſto ſæculum, hanc noſtrum inſcriptionem referre, ut infra ampliùs declarabitur.

Scriptis quæ ad inveſtigationem typi ſuppetebant, jam ad explicanda ſingula inſcriptionis vocabula procedamus.

Ο ΔΗΜΟΣ. *Populus*. Multa ſuperſunt unius aut plurium populorum monumenta, tum integra, tum mutila, homines aut facinora Æternitati conſecrantia, inter quæ ob egregium typum artificioſiſſimè ſculptum, & eruditam inſcriptionem, noſtrum hoc MARCELLINÆ ἄγαλμα ſingularem meretur venerationem. Superbum eſt illud Smyrnæorum decretum fœderi prævium, quod inter MARMORA OXONIENSIA primum legitur: ΕΔΟΞΕΝ ΤΩ ΔΗΜΩ, καὶ τ. λ. *Placuit populo* &c. Sequens deinde quod Smyrnæorum Magnetumque fœdus explicat, & *amborum populorum amicitiam*, *belli ſocietatem*, & *benevolentiâm erga Regis Seleuci majeſtatem* quibuſdam conditionibus aſſerit. Hic deſcribere variorum populorum fœdera, in nummis aut marmoribus ſignata, ferè foret inutile, cùm ab erud. Sponio, jam magnam partem præſtitum fuerit, *tom.* 3. *pag.* 175. Ad noſtram rem ſufficiet demonſtraſſe Smyrnæos, Magneteſque vicinos populos aliquando conveniſſe, & ſuam unanimitatem poſteris conſignâſſe, alicujus utilitatis aut affectus gratiâ.

ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. *Smyrnæorum*. Smyrnam ulteriùs deſcribere operæ pretium non eſt, ex ſequentibus ἐπιθέτοις ſatis cognoſcetur: Θέατρον Ἑλλάδος, Ἰωνίας στέφανος, γῆς ἄγαλμα, καλλίστη τῶν Ἰωνικῶν πόλεων: Hoc eſt, *Theatrum Græciæ*, *Aſiæ ornamentum decus & metropolis*, *terræ ſimulacrum*, & *pulcherrima Jonicarum urbium*.

ΜΑΓΝΗΤΩΝ. *Magnetum*. Magneſia urbs duplex fuit in Mœonia, ad Mæandrum ſita: Altera Æolidis in Caria, altera ad Sypilum montem. Illam, in panem Themiſtocli datam fuiſſe à Xerxe memorat Strabo, *l.* 10. *c.* 4. dum aliæ Orientis urbes, vinum, obſonia, veſtes & ſtragula eidem ſigillatim ſubminiſtrabant.

ΟΥΛΠΙΑ, *Ulpia*. Prænomen aliquando fuit, quod poſtea in nomen familiæ evaſiſſe opinor. Imp. Trajanus è familia Ulpia ortus erat. Marcus Ulpius Damaſippus in proxima inſcriptione, prænomen, nomen, & cognomen dabit. ULPIA ſæpè legitur in lapidibus Græcis, Romaniſque, atque etiam numiſmatibus.

ΜΑΡΚΕΛΛΕΙΝΑ. *Marcellina*. Non tanta fuit apud Græcos quàm apud Romanos appellationum diſtinctio, quin & apud hos nec eadem nec perpetua animadvertitur: Antiquioribus enim temporibus, hominem unum deſignabat vocabulum; ſic Romulus, ſic Remus dicebantur. Gentes deinde ſuum habuerunt nomen in *jus* terminatum, docente Sigonio: exempla ſunto Aburius, Cornelius, Julius, Manlius. Familiæ, ut rami è trunco orti, gentis ſuæ nomini cognomen addiderunt, quod tum prænomine tum agnomine, progreſſu temporis, nobilitatum eſt. Quid obſtat ULPIAM apud Græcos prænomen aliquando fuiſſe, quæ familiæ nomen ut apud Romanos exſtitit? Cur MARCELLINA apud Græcos non fuerit nomen familiæ, quamvis apud Romanos, è Claudia gente, cognomina Pulchrorum & Marcellorum fluxiſſe conveniamus. Quidquid ſit, tam latè patuit MARCELLORUM atque MARCELLINORUM denominatio, ut nullam aliam crediderim tum in Græcia tum Romæ, quæ tot ac tantos homines ad noſtra uſque tempora tranſmiſerit: Nec malam me ſpero gratiam inituṛum à φιλαρχαίοις, ſi nonnulla antiqua MARCELLORUM & MARCELLINORUM monumenta in hunc locum congeſſero. Thyatiræ, ex Itiner. Sponii, *t*.3. *p*.108. & Vvheleri *p*.235.

ΑΓΑΘΗΙ ΤΥΧΗΙ Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΕΤΕΙΜΗΣΑΝ ΟΥΛΠΙΑΝ ΜΑΡΚΕΛΛΑΝ ΤΗΝ ΙΕΡΕΙΑΝ ΤΗΣ ΑΡΤΕ- ΜΙΔΟΣ ΜΑΡΚΟΥ ΟΥΛΠΙΟΥ ΔΑΜΑΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΙΔΙΑΣ ΒΑΣΣΗΣ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΕΠΙΤΕΛΕ- ΣΑΣΑΝΤΑ ΤΗΣ ΘΕΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑΣ ΘΥ- ΣΙΑΣ ΛΑΜΠΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΑΠΑΝΩΣ καὶ τ. λ.	*Cum bona Fortuna,* *Senatus & Populus* *honoravit* *ULPIAM MARCELLAM* *Sacerdotem Dianæ,* *Marci Ulpi* *Damaparadoxi* *& Canidiæ Baſſæ* *filiam, poſtquam* *peregiſſet Deæ* *myſteria & ſacrificia* *ſplendidè &* *ſumptuosè, &c.*

Quid obſtaret opinioni, MARCELLINAM cujus monumentum colluſtramus, illius ULPIÆ MARCELLÆ filiam fuiſſe? Id ſuadet nominis fluxio; Ut a Marco Marcelli, ſic a Marcella Marcellinam dici certum eſt. Utriuſque dignitas ſacerdotalis conjecturam firmat. MARCELLINA porrò ſummum Sacerdotij apicem conſequuta eſt, ut ex voce ſequenti ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ patet, qui MARCELLÆ, forte ob vitæ brevitatem, defuit. Tempora deinde conveniunt, cùm utramque Antoninorum ſæculo vixiſſe conſtet ex ſequenti inſcriptione. Nec prohibet locorum diver-

diverſitas , ut pote cùm vicini populi ſæpè eoſdem habuerint Pontifices. Utrumque manifeſtè declarat hæc Thyatirenſis inſcriptio a doctiſs. Sponio viſa , vulgataque. Itiner.tom.3.pag.114.

Η ΠΑΤΡΙΣ
Μ. ΑΥΡ. ΔΙΑΔΟΧΟΝ ΙΠΠΙΚΟΝ
ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ
ΝΑΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΠΕΡΓΑΜΩΙ ΚΑΙ
ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ
ΚΑΙΡΟΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΒΟΥΛΑΡΧΟΝ ΤΙΜΗ
ΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΕΙΟΤΑ
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Μ. ΑΥΡ.
ΣΕΟΥΗΡΟΥ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ
ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΣΥΝΑΨΑΙ ΤΑΣ
ΑΡΧΙΕΡΕΩΣΥΝΑΣ ΤΟΙΣ ΟΞΕ-
ΣΙΝ ΕΝ ΕΚΑΤΕΡΑΙΣ ΤΑΙΣ ΠΟ-
ΛΕΣΙΝ ΦΙΛΟΤΙΜΗΣΑΜΕΝΟΝ
ΕΝΔΟΞΩΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΦΡΟ-
ΝΩΣ ΑΝΔΡΑ ΕΠΙ ΗΘΕΣΙ ΚΑΙ
ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΙ ΚΑΙ ΤΗΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΠΑΤΡΙΔΑ ΕΥΝΟΙΑΙ ΔΙΑΠΡΕ-
ΠΟΝΤΑ.

Patria
M. Aur. Diadochum Hippichum
Pontificem Aſiæ minoris,
in templis, quæ ſunt *Pergami*, &
Pontificem eodem
tempore, *patriæ* Thyatiræ,
dum viveret, *Conſiliarium*
decoratum a divino
Imperatre M. Aurelio
Severo Antonino Caracalla
Auguſto, *ſimul*
collatis Pontificatibus
in utraque civitate,
viris ſe gerentibus
glorioſè & magnificè
ob egregios mores,
ſuavitatem , & *erga*
patriam bonam mentem
& *pietatem*.

Facilius inde fuiſſe opinor ULPIAM MARCELLAM Dianæ, Sacerdotem fuiſſe Thyatiræ , & ULPIAM MARCELLINAM Sacerdotem *Veneris Uraniæ*, Smyrnæ , quàm M. Aur. Diadochum Hippichum ſolum duabus in civitatibus duplici inſeruiſſe Numini; Æſculapius enim Pergami , Diana Thyatiræ colebatur . Inſcriptionum deinde uniformitas eadem tempora , eoſdem ferè mores indicare videtur.

Alterius MARCELLINÆ monumentum extat Romæ, a Grutero deſcriptum, p. 948. 2.

ΝΕΙΚΗ Η ΚΑΙ
ΜΑΡΚΕΛΛΕΙΝΑ
ΑΠΑΜΙΣΣΑ
ΕΥΓΕΝΗΣ
ΕΤΩΝ ΛΕ. κ. τ. λ.

Nice &
MARCELLINA
Apamenſis
nobilis
annorum 35. &c.

Notandum ſubit nobilem hanc MARCELLINAM Apamenſem, cæterarum fortè fuiſſe conſanguineam : Apamæa quippe Smyrnæ, Magneſiæ & Thyatiræ vicina, probabiliorem efficit conjecturam.

Egregium

Egregium triclinium vulgavit Th. Reinesius, *p. 668. Inscr. ant.* quod olim Ateste in horto Georgii Contarini Senatoris Veneti servabatur; in eo duo accumbunt, quorum alter alteri corollam porrigit, cum hac ἐπιγραφῇ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ	*Monumentum Marcellæ,*
Ο ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ ΑΥΤΩ	*quod ædificavit ipsi*
ΜΗΤΗΡ ΜΑΡΚΕΛΛΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	*mater Marcella Demetrij f.*
ΖΗΣΑΝΤΙ ΕΤΗ ΚΘ. ΧΑΙΡΕ.	*vixit an. 29. Vale.*

Constantinopoli observavit doct. Sponius quæ *in Itinere* vulgavit fragmenta duo lapidis in Galliam postea delati.

to. 3. p. 43. ad to. 2.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ	*Imperatorem*
ΤΡΑΙΑΝΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟΝ	*Trajanum Hadrianum*
ΟΛΥΜΠΙΟΝ	*Olympium*
ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ	*Cæsarem Augustum.*

Suppleamus hîc ΕΤΙΜΗΣΑΝ, *honoraverunt*

ΑΒΥΔΙΝΟΙ	*Abydeni*
ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΣΩΤΗΡΑ	*suum servatorem*
ΚΑΙ ΚΤΙΣΤΗΝ	*& conditorem*
ΔΙΑ ΠΡΕΣΒΕΥΤΟΥ	*sub Legato*
ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ ΜΑΙΟΡΟΣ	*Marcello Majore*

Inter Schedas meas nondum vulgatas, egregia est inscriptio, quam olim excerpseram ex ædibus Grimanorum, NN. Venetorum ad S. Mariam Formosam, superiori sæculo eò translatam ab agro Aquiliensi: Eò rariorem quò a diligentissimo Grutero incognitamque, quamvis apud ipsum multæ DEO BELENO sacratę conspiciantur. Eam porrò a celeber. Reinesio descriptam nuper animadvertimus, optimè meo judicio, MARCELLINI in tertiæ linea substituente.

Class. 1. Inscript. l. ii.

BELEN. AUG.
IN MEMOR JULIOR.
MARCEL. ET MARCELLÆ ET.
IN HONOREM JULIARUM
CHARITES ET MARCELLIÆ FILIAR
ET LICIN. MACRON JUNIOR. NEPOTIS
C. JUL. AGATHOPUS
IIIIII. VIR AQUIL.
L. P. D. D.

Inter

Inter MONUMENTA PATAVINA hanc inſcriptionem refert Eques Urſatus, ex ædibus Baſſanorum:

M.AURELIO MARCELLINO
CONJUGI DULCISSIMO
SAUFEIA CRISPINA CONJUX.

Tria alia MARCELLINARUM monumenta adjungam, primum ex MARMORIBUS OXONIENSIBUS.

p. 105 *xlv.*

D. M.
P. OPSIO SEVERO
FECIT
ARRIA MARCELLINA
CONJUGI OPTIMO

D. M. VI.
ATILI APRONI
MATUGENIÆ
MARCELLINÆ
SATILI PATERN.

Ex meis ſchadis.

Hoc ſuppeditat Gruterus, *p.* 1143.1. VETTIÆ MARCELLINÆ CONJUGI SANCTISSIMÆ.

Duas MARCELLINAS exhibet idem Gruterus, *in Tarraconenſibus monumentis*, Flaminica dignitate ornatas.

p. 324. 12.

POSTUMIÆ NEPOCIANÆ
SIVE MARCELLINÆ
EX CÆS. AUG. KARENSI
FLAMINICÆ
UXORI T.PORCI VERRINI FLAM.
P. H. C.

AURELIÆ
MARCELLINÆ
EXCLUNIENS.
FLAMINICÆ
&c.

Flamnicam autem dignitatem alii opinantur fuiſſe Sacerdotalem, alii ex marito, qui Flamen fuerit deſumptam: *Flaminum enim uxores, Flaminicæ vocabantur*, ut tradit Feſtus, *quibus divortium facere non licebat*. Primam opinionem firmat vetus hoc Gruteri Epigramma.

p. 323. 12.

VALERIÆ C.F. ATINÆ
TUCCITANÆ SACERDOTI
COLONIÆ PATRICIÆ CORDUBENSIS
FLAMINICÆ
COLONIÆ AUG.GEMELLÆ TUCCITANÆ
FLAMINICÆ SIVE SACERDOTI
MUNICIPI CASTULONENSIS.

Flaminem etiam MARCELLINUM commemorat vetus inſcriptio a doct. Sponio Athenis obſervata, ſuper porta arcis: *Tom.* 3. *pag.* 16.

ΦΛάϐιος ΣΕΠΤΙΜΙΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΣ ΦΛΑΜΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΑΓΩΝΟΘΕΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗ ΠΟΛΕΙ.	*Flavius Septimius Marc.* *FLAMEN ludorum* *Præses proprijs ſumptibus* *portas civitatis reſtituit.*

Solis gentium Numinibus devotas præfectaſque fuiſſe MARCELLAS, nullus credat - *Tanta fuit Marcella*, inquit S. Hieronymus ejus Præceptor, *ut ejus virtutem celebrare potis erant ejus diſcipulæ, Paula & Eutochium*: Vidua ipſa ſpretis ulterioribus cum Magnatibus nuptiis, cum electis virginibus, quibus omnia ſua bona contulit, vixit; Originiſtis hæreticis Romanis ita ſe oppoſuit, ut hæreſim damnari ſanctè diligenterque curavit. Poſt Romam a Gothis captam, objit A. C. CDIX. Marcellinæ Virgini, D. Ambroſii ſororis tandem velum impoſuit Papa Liberius, oratione egregia hoc de argumento habita, quam D. Ambroſius, *tertio de virginibus libro*, inſerere non eſt dedignatus.

Non præteribo quamdam fuiſſe MARCELLINAM, quæ referentibus SS. Irinæo & Auguſtino, *Pythagoræ ſapientiæ amore capta, ejus imaginem adorabat*.

Ludos in honorem familiæ MARCELLORUM *antiquiſſimorum Siciliæ patronorum* Cicero commemorat *l. 2. in Verrem*, ΜΑΡΚΕΛΛΕΙΑ dictos, quos Syracuſani cùm recentibus beneficiis M. Marcelli debitos reddebant tum generi, nomini, familiæ Marcellorum, maxima voluntate tribuebant. Suſtulit illos Verres & *Verreos* à ſe nominatos inſtituit, de quibus idem Cicero conſulatur.

Θυγατήρ. *Filia*. Nil aliud hîc indicat littera Θ præter proximam ſanguinis conjunctionem, ut ajunt Juriſconſulti. In antiquis epigrammatibus ſæpè leguntur, ΠΑΤΗΡ, ΜΗΤΗΡ, ΥΙΟΣ, ΘΥΓΑΤΗΡ, ΑΔΕΛΦΟΣ, ΑΔΕΛΦΗ, ΓΥΝΗ, &c, Aliquot exempla ex pluribus hîc apponemus filiam commemorantia.

Ex Gruter p. 608 7	ΑΥΡ, ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΤ ΚΑΙ ΕΠΙΠΟΔΙΑ ΑΥΡΗΛΙΑ ΘΕΟΔΟΡΗ ΘΥΓΑΤΡΙ ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ ΚΑΙ ΑΣΥΝΚΡΙΤΩ ΚΑΙ ΑΜΝΕΣΤΗ ΕΠΟΙΗΣΑΝ: ΗΤΙΣ ΕΥΗΣΕΝ ΕΤΗ Δ. ΜΗΝΕΣ Γ. ΗΜΕΡΑΣ Β. ΩΡΑΣ ΕΞ.	*Aur. Heliodorus libertus* *Auguſti & Epipodia Aurelia,* *Theodoræ FILIÆ dulciſſimæ,* *& incomparabili & innocētiſſimæ* *fecerunt. Quæ vixit annos iv.* *menſes iii. dies ii. horas ſex.*
Roma ex p. 694. 10.	Θ, Κ. ΛΟΥΠΟΥΛΗ ΘΥΓΑΤΡΙ ΖΗΣΑΣΗ ΕΤΗ Δ. ΜΗΝ. Ζ. ΛΟΥΠΟΥΛΟΣ ΠΑΤΗΡ ΕΠΟΙΗΣΕ	*Dis manibus* *Lupulæ filiæ* *Quæ vixit* *Annos iv. menſes vii.* *Lupulus pater* *fecit.*

Amasiæ: ex Grut. p. 1127. 7

ΕΥΤΟΧΙΟΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ ΘΥΓΑΤΡΙ ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ	*Eutochius & Athenais* FILIAE *Memoriæ gratia*.

In zophoro cippi, cui insculptæ sunt duæ figuræ patris & filiæ; inter schedas meas.

ΕΠΙΚΤΗΣΙΣ ΟΝΑΣΙΟΥ ΚΥΘΗΡΙΟΥ ΘΥΓΑΤΗΡ.	*Reconditorium Onasii Cytherii* FILIA.

ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ. *Summa Sacerdos* Sacerdotii à fæminis exerciti originem tradit Dionysius Halic. *ant. Rom. l.2.* his verbis: *Quoniam autem nonnulla etiam sacra per mulieres fieri oportebat, & alia per pueros patrimos matrimosque, ut hæc quoque optimè peragerentur, jussit (Romulus) uxores sacerdotum cum suis maritis sacerdotio fungi, & si qua sacra nefas esset, patrio more à viris fieri, hæc ab illis peragi. Ita Virgines Vestales Vestæ ministrabant, sacrumque ignem custodiebant.*

Fortunæ quoque muliebri, cujus templum Matronæ Romanæ, ob Marci Coriolani rabiem, à matre, mulierum suasu, emollitam; extrui à senatu petierant, sacræ Feminæ administrabant: *Et quidem*, ut narrat idem Dion. *l.8. Mulieres ex suæ Sacerdotis sententia morem constituerunt, ut neque coronæ huic simulacro imponerentur, neque manus ad id à mulieribus, quæ secundas nuptias expertæ fuissent, admoverentur: Sed recens nuptis honor iste deferretur, & hujus cultus cura omnis iis committeretur.* Hinc Sacerdotes Bonæ Deæ seu Faunæ, seu Fatuæ, ad quam non nisi mulieribus ingredi fas erat; de cujus sacrificiis Plutarchum consulere licet, *quæst. Rom.* 20. Hinc, Festo monente, *Flaminia dicebatur Sacerdotula, quæ Flaminiæ Diali præministrabat.* Est & apud Senecam de Sacerdote prostituta, controversia perelegans, l.1. *contr.*5. Ita Eques Sert. Orsatus, *in monum. Patavin.*

Solis tamen Deabus administrâsse Sacerdotes feminas ex antiquis monumentis constat, ut Pythiam Delphicam non Apollinis Sacerdotem, sed vatem fuisse nullum dubium sit, quæ sacra nullo modo perageret; id tantùm, oracula ex tripode acciperet. Verùm posterioribus temporibus, mos ille antiquatus est, & feminas Numinibus maribus, & Cæsaribus sacra patet fecisse nonnullas, ut ex infrascriptis epigrammatibus constabit.

Eodem modo quo tres Vestalium ordines Romæ, ita tres Smyrnæ, Ephesi, & alibi, Antistitum Feminarum: Μελλιεραὶ Ιεραὶ, & Παριεραὶ. Μελλιεραὶ erant candidatæ, quæ tantum ritus & mysteria, quibus Dea colebatur, discebant. In quibus perdiscendis dùm definitum tempus peregissent, ad Sacerdotium admissæ, Ιεραὶ factæ erant, omniaque ministeria templi per certum tempus peragebant: Eo autem

tem peracto, ut pote Sacerdotio defunctæ, ab omnibus illius ministeriis & officiis liberatæ, in Παριερῶν classem promovebantur, iisque deinde solùm incumbebat prospicere, ut omnia Deæ sacra à Sacerdotibus ritè peragerentur, eademque à Candidatis discerentur. Unde plures in eodem templo ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΣ fuisse nihil prohibet, cùm vox ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ, non tantùm Sacerdotem summam, & omnium primam, sed unam inter summas & primarias etiam significet; Eodem modo quo Ἀρχιερεὺς non unus erat, sed plures Ἀρχιερεῖς, ut videre est apud Matthæum, 2. v. 4. Ex illa secunda classe, hoc est Ἱερῶν fuisse constat ULPIAM MARCELLINAM in superiori monumento celebratam, p. 385.

Sacerdotes fæminas multas olim fuisse testantur inscriptiones frequentes, tum græcæ tum latinæ, quarum selectas aliquot oculis subjiciemus, ac primùm Atheniensem illam celeberrimam.

Ex Gr. p. 195. 9.

Ο ΔΗΜΟΣ	*Populus,*
ΘΕΑΙ ΡΩΜΗΙ ΚΑΙ	*Deæ Romæ &*
ΣΕΒΑΣΤΩ ΚΑΙΣΑΡΙ	*Augusto Cæsari,*
ΣΤΡΑΤΗΓΟΥΝΤΟΣ	*Præfecto*
ΕΠΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΑΣ ΠΑΜΜΕΝΟΥΣ	*Super administratores . . .*
ΤΟΥ ΞΗΝΩΝΟΣ ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΥ	*Zenone Marathonii* filio
ΙΕΡΕΩΣ	*Sacerdote*
ΘΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	*Deæ Romæ & Aug. servatoris*
ΕΝ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙ ΕΠΙ ΙΕΡΕΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ	*in arce. Sub SAC. Minervæ*
ΠΟΛΙΑΔΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΑΣΚΕΙΠΙΑΔΟΥ	*Poliadis magnæ Ascipiadi*
ΑΛΑΙΕΩΣ ΘΥΓΑΣΤΡΟΣ ΕΠΙ ΑΡΧΟΝΤΟΣ	*Alaici filiæ sub Archonte.*
ΑΡΗΟΥ ΤΟΥ ΜΩΡΙΩΝΟΣ ΠΑΙΑΝΙΕΩΣ.	*Arejo Morione Pæaniense.*

Eadem Minervæ Sacerdos ἡ τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρεια legitur apud Pausaniam. Egregia est illa lex inter Atticas scripta, quæ SACERDOTI Minervæ Acropolitanæ, in arce cultæ, in singulos mortuos, duos hordei sextarios, totidem frumenti, itemque obolum pendit: Τῇ τε ΙΈΡΕΙΑ τῇ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς ἐν Ἀκροπόλει, ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος φέρειν χοίνικα κριθῶν καὶ πυρῶν ἑτέραν καὶ ὀβολόν. Quod ipsum legitur apud Aristotelem, l. 2. οἰκονομικῶν. Eamdem Minervæ Sacerdotem celebrat Lucanus.

Lib. 1. Phars. *Vestalemque chorum ducit vittata SACERDOS,*
Trojanam soli cui fas vidisse Minervam.

Et ipse antiquissimus historiarum parens Homerus:

Iliad. lib. 6. *Eis fores aperuit Theano, pulchras genas habens,*
Cissei filia, uxor Antenoris equorum domitoris:
Illam enim Trojani fecerant Minervæ SACERDOTEM.

Quò loci curiosa referri debet ill. ejus commentatoris Spondani animad-

madversio: *Apud Homerum mulieres nuptas Sacerdotii officio fungi, qualis est hæc Theano Antenoris uxor: At postea hoc virgines tantùm exercuerunt, quales fuerunt Vestæ, apud Romanos.*

Interdum etiam Sacerdotes illæ nuncupabantur ΙΕΡΗΤΕΥΟΥΣΑΙ, ut videre est in inscriptione Labadiensi à Jac. Sponio relata.

Itiner. tom. 3. pag. 11

ΗΡΑ ΒΑΣΙΛΙΔΙ
ΚΑΙ ΤΗ ΠΟΛΕΙ ΛΕΒΑΔΕΩΝ
ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΥ
ΙΕΡΗΤΕΥΣΑΣ ΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ
ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΑΝΕΘΗΚΕΝ
ΙΕΡΗΤΕΥΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ
ΠΑΡΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΟΝΑΣΙΜΒΡΩΤΟΥ

Junoni Reginæ
Et Urbi Lebadiorum
Menander Chresimi filius
Sacerdos per quinque annos
ære proprio posuit.
Sacerdotio fungente uxore ejus
Paresia Onasimbroti filia.

Sacerdotes fœminæ plurimorum Numinum exstant in antiquis lapidibus, exstant etiam in nummis: Argentei Antoniæ Drusi uxoris nummi aversam partem ornat eadem, nonnunquam faces duæ, cum inscriptione SACERDOS DIVI AUGUSTI. Et quas Græci ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΣ vel ἱερητευσάσαις, Latini Sacerdotem, Antistitem & Flaminicam dixere, addito sæpè Numinis, cui inserviebant, nomine.

Exempla lapidum non desunt, quorum varietate & πολυμαθείᾳ transcriptionis veniam impetraturum me spero.

Ex Gr. p. 318. Roma.

SALONIA CARPIMA
SALONIÆ EUTERPE
SACERDOTI M. D. &c.

Reines p. 390.

LABERIA FELICIA
SACERDOS MAXIMA
MATRIS DEUM M. I.

Roma Grute. p. 318.

CLAUDIA ACROPOLIS
AUGUTI LIB.
SACERDOS MATRIS DEUM
FECIT SIBI ET PERENN.
CONJUGI SUO CLADIANO
LIBERTIS LIBERTABUS
POSTERISQUE EORUM
H. M. H. N. SEQ.

Ex Gr p. 310

COELIÆ CLAUDIANÆ
Virgini Vestali MAXIMÆ
A DIIS ELECTA MERITO
SIBI TALEM ANTISTITEM
NUMEN VESTÆ RESERVARE
VOLUIT &c.

Roma Grute. p. 313.

D. M.
AELIA NICE
SACERDOS BONÆ DEÆ, &c.

Juvenatii p. 321.

M. D. S.
PETILIÆ Q. F. SECUNDINÆ
SACERDOS MINERUÆ, &c
OB INFATIGABILEM
PIETATEM, &c.

p. 319.

JULIA ALPINULA HIC JACEO
INFELICIS PATRIS INFELIX PROLES
DEÆ AVENT. SACERDOS
EXORARE PATRIS NECEM NON POTUI
MALE MORI IN FATIS ILLI ERAT
VIXIT ANNOS XXIII.

CURTILIÆ C.
F. PRISCILLÆ
SACERDOTI
DIVÆ
AUGUSTÆ
ORDO VIVIRAL. p. 320.

Grut. 320. Brix.

P. POSTUMIÆ P. F.
PAULLAE
AVIDIÆ PROCULÆ
RUTILIÆ PROBÆ
SACERD. D. JULI. AUGUST.
D. D.

CORNELIA P. F.
ASPRILLIA
SAC. DIVÆ AUG.
ANN. XXXV. H. S. E. p. 321.

Salodii in Brixiano agro. p. 321.

REAE FIRMIAE
SACERDOTI
CÆSARIS &c.

DENTRIAE L. F. POLLAE
SACERDOTI
DIVAE AUGUSTAE
POST MORTEM
D. D. p. 321 Aquini.

Brix. p. 321

AEMILIAE C. F. AEQUAE
SACERD.
DIVAE PLOTINÆ &c.

PORCIÆ M. F. MATERNÆ
O. SACER. DESIG. &c. Barcinone p. 321.

D. M.
CETRANIÆ P. F. SEVERINAE
SACERDOTI
DIVÆ MARCIAN. &c. Saffinæ in Flaminia p. 322.

p. 322.

CANTIÆ L. F. SATURNINÆ
PATRON. COLON.
FLAMINICÆ
SACERD. DIV. PLOTINÆ, &c.

D. M.
IN MEMOR.
USIÆ L. FIL.
TERTULLIANAE
SACERD. DIVAR. &c. p. 322.

in Hispan. p. 325. 10.

CORNELIAE CLEMENTIS F. TUSCAE
SACERDOTIS PERPETUAE
ORDO IPORCENSIUM OB MUNIFICENTIAM
STATUAM EI GENIIS PUBLICIS POSUIT
ITEM SEVIRIS CENAS REMISERUNT.

BONO EVENTUI
APONIA C. F. MONTANA SACERDOS
DIVARUM AUGUSTARUM
COL. AUG. FIR.
EDITIS OB HONOREM SACERD.
CIRCENSIBUS
ET OB DEDICATIONEM ALIIS
EX ARG. LIBRIS C. L.
D. S. P. D. D. Ex Grut. p. 101.

Legitur

Legitur etiam SACERDOS PERPETUA in inscriptione ἐν Grutero relata, *p.* 174. Cartamæ in Hispania. Ejus prolixitas facit ut omittatur: In ea *Junia Rustica Sacerdos perpetua signum Cupidinis posuisse* legitur *epulo dato* &c.

Quod propius est argumento nostro, Veneris Sacerdotes fuisse fœminas in tota fere Græcia, ex historicis, poetisque colligere est. Musæus qui Leandri & Herûs amores tam festivè scripsit, hanc Deæ sacra facientem commemorat.

Ἡρὼ μὲν χαρίεσσα διοτρεφὲς αἷμα λαχοῦσα

ΚΥΠΡΙΔΟΣ ἦν ΙΕΡΕΙΑ. Ex versione Andreæ Papii, *Fortè decens Hero, clara de stirpe SACERDOS servibat VENERI.* Ea scilicet quæ solemniter Sesti peragebantur Adonique & Cythereæ; Et paulo post. Ἀτρεκέως ΙΕΡΕΙΑΝ ἐπάξιον ἄρεσσο ΚΥΠΡΙΣ, *Certè quidem VENERI digna est oblata SACERDOS.* Ipsa Hero se talem nuncupat, quò Leandri amoribus obsisteret.

ΚΥΠΡΙΔΟΣ οὔ σοι ἔοικε θεῆς ΙΕΡΕΙΑΝ ἀφάσειν

Haud VENERIS tibi casta Deæ tentanda SACERDOS.

Templi VENERIS, quod erat Corinthi, mentionem facit Strabo, lib. 8. *Ita locuples fuit ut plures quàm mille Sacrorum famulas habuerit, quas Deæ viri mulieresque dedicaverunt.* Τότε τῆς ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ἱερὸν οὕτω πλούσιον ὑπῆρξεν, ὥστε πλείους ἢ χιλίας ἱεροδούλους ἐκέκτητο ἑτέρας, ἃς ἀνετίθεσαν τῇ θεῷ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Sacerdotium VENERIS a Græcis ad Latinos translatum fuisse constat, tum ex horum ambitione religiones populorum eorumque Numina admittentium, tum ex reliquis aliquot lapidibus.

Ex Grut. pag. 318. Alifani.	SONTIAE SACERDOTI VENERIS EX TESTAMENTO	FAUSTAE VERISSIMÆ SACERDOT. VENERIS FEL. &c.	*Ex Rein. p. 47.*

Aliam Faustam exhibent MARMORA OXONIENSIA, summam Sacerdotem ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΝ celebrantia: Et quoniam illud monumentum juxta Smyrneorum decretum fuit rectum, illustremque faciem nostro præbeat, ideo hîc transcribendum curavimus.

ΑΓΑΘΗΙ ΤΥΧΗΙ ΚΑΘΑ ΕΨΗΦΗΣΑΤΟ Η ΚΡΑΤΙΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΛΛΕΙ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΕΙ ΚΑΙ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗΣ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΙΣ ΝΕΩΚΟΡΟΥ ΤΩΝ	*Bonæ Fortunæ ut decrevit præstantissimum concilium primæ per Asiam pulchritudine, & magnitudine, & splendidissimæ, & metropolis Asiæ & ter æditua*

ΣΕΒΑΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΔΟ-	*Augustalium secundum de-*
ΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΩΤΑΤΗΣ	*creta sanctissimi*
ΣΥΝΚΛΗΤΟΥ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ	*Senatus, & ornamenti*
ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ ΣΜΥΡΝΑΙ	*Joniæ Smyrneo-*
ΩΝ ΠΟΛΕΟΣ	*rum civitatis*
ΑΥΡ. ΦΑΥΣΤΑΝ ΑΡΧΙΕΡΕΙΑΝ	*Aureliæ Faustæ summæ* SACERDOTI
ΠΟΜΠΩΝΙΑ ΚΛΑΥΔΙΑ	*Pomponia Claudia,*
ΦΑΥΣΤΑ ΛΟΥΠΕΡΚΙΑΝΗ	*Fausta Luperciana*
Η ΚΡΑΤΙΣΤΗ ΤΗΝ ΧΡΗ	*præstantissima optimæ*
ΣΤΗΝ ΤΗΘΗΝ	*amicæ suæ*
ΕΥΤΥΧΕΙΤΕ	*Valete.*

Hanc inscriptionem basi Statuæ inscriptam fuisse opinatur nob. Seldenus, publicis impensis erectæ, quod quidem exemplo monumenti nostri confirmatur.

Nominatur etiam Nymphidia SACERDOS SUMMA, ΝΥΜΦΙΔΙΑ ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ in marmore Oxoniensi, *pag.* 93. donaria ad gymnasii Smyrnensis ornatum recensente. Alias inscriptiones, ne tædiosus sim, prætermitto. Id solum memorabo, ut Ἀρητὴρ apud Græcos *Sacerdotem, cultorem, & precatorem* significat, sic Ἀρήτειρα SACERDOS *fœmina* seu ἱέρεια apud eosdem legitur.

A proposito nostro alienum non erit, aliquas producere ac breviter interpretari dignitates ab Antiquis usurpari solitas, marmoribus, numismatibus & libris consignatas, aut sacras, aut sacris inservientes.

Ἱεροφάντης, *Jerophantes*, Sacrorum minister.

Δαδοῦχος, *Daduchus*, tædarum, facium & lampadum curator & gestator: quare Cereris Sacerdotes δαδοῦχοι dicebantur.

Κήρυξ, *Ceryx*, Caduceator, fecialis, preco.

Ἱεροκήρυξ, *Sacer Ceryx* seu fecialis, qui populo festos dies cerimoniasque nuntiabat.

Γραμματεὺς, *Litterarius*, Cancellarius, Notarius, Secretarius, scriba publicus. Apud Judæos, sapientiæ professio penes Scribas erat.

Ἀρχιγραμματεὺς, *Notariorum primus* & quasi princeps. Is decretorum publicorum & tabellarum sæpè custos erat.

Ἀντιγραμματεὺς, Litterarum & tabularum revisor.

Προγραμματεὺς, *ipse scribens*.

Ἱερεὺς, *Sacerdos*, augur, aruspex, sacrificus.

Ἀρχιερεὺς & Ἱεράρχης, *Sacerdotum primus* & princeps.

ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ, *Summo fungens Sacerdotio*: Plures illæ erant, quæ scilicet constitutam Sacerdotii periodum absolverant, ut Vestalium mos erat; de quo diximus pag. 392.

Ἱέρεια, *Sacerdos fœmina*, Dearum sacris præposita.

Ἱερετεῦσα, Sacerdos è minoribus, seu Sacerdotibus feminis ministrans.

Ἀρήτειρα, *precatrix*, quæ preces fundebat.
Ἱερατικὸς, Sacris officiis deditus.
Ἱερόφορος, qui ſacra gerebat.
Ἱερόστολος, Veſtitor divinorum ſimulacrorum.
Περὶ τὸ βῆμα, Qui ſuggeſtus ſeu altaris curam habebant.
Βῆμα locum editum ſignificat, qualis erat Romæ dictus *Roſtra*.
Ἱεραύλις, Muſicæ præſes, & Sacer tibicen, & qui ad ſacrificia tibias canebat:
Χοραγὸς, Χόρηγος, *Choragus*, qui ſumptus ad ludos præbebat.
Φιαλήφορος: *Phialam geſtans* puer apud Siculos, apud Locrenſes puella, quæ ibat ante ſacrificia. *Polyb. l.12. c.4.*
Κερνόφορος, *qui crateres myſticos gerebat*: dictus ideò κρατήφορος.
Λυχνόφορος, *qui faces geſtabat*, quales frequentes Cereris & Proſerpinæ myſteriis aderant: Eadem de cauſa tamen in aliis cerimoniis φανόφορος ab Heſychio nuncupatur, ob quam gerebat laternam.
Μελανήφορος, Sacerdos erat atra veſte indutus. Plura ſi cupis, doctiſſ. Stephani le Mojne ad ill. Cuperum epiſtolam *de Melanophoris* conſulere ne quamvis pœnitebit.
Παστόφορος, qui tabernaculum, tenſam, ſeu Numinis ſignum gerebat: Horum ut plerorumque aliorum Sacerdotum erat collegium. Vide ill. Cuperum, *in Harpocate p. 131.*

ἈΦΡΟΔΊΤΗΣ, *Veneris*. Cic. l. 3. de nat. Deor. quatuor Veneres eſſe docet. *Prima* inquit, *Cœlo & Die nata, cujus in Ælide delubrum vidimus. Altera ſpumâ procreata, ex qua Mercurium & Cupidinem ſecundum natum accepimus. Tertia Jove nata & Dione, quæ nupſit Vulcano, è quibus natus eſt Anteros. Quarta Syria Syroque concepta, quæ Aſtarte vocatur, quam Adonidi nupſiſſe traditum eſt.*

Quanta fuerit Venerum multitudo, paucis hiſce demonſtrabitur. Initium ducat Ptolemæi autoritas, Venerem ſeu ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ Orientalibus quibuſque nominibus fuiſſe nuncupatam: *l. 2. in Tetrabibl.* A ſpuma maris qua natam eſſe ſcribit Heſiodus, *in Theogonia*, Venus dicta eſt: ΑΦΡΟΔΙΤΗ ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ: ita Plato, *in Cratero*. Περὶ δὲ τῆς Ἀφροδίτης οὐκ ἄξιον Ἡσιόδῳ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ συγχωρεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ ἀφροῦ γένεσιν, Ἀφροδίτη ἐκλήθη. Hanc etiam dicunt à deſipiendo, Ἀφροδίτη παρὰ τὸ ἀφραίνειν; ita apud Euripidem, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ Ἀφροδίτης βροτοῖς. *Mortalium eſſe ineptias quæcunque Veneris causâ fierent*. Quidni ἀφροσύνης ἀρχὴ θέα: *Inſipientiæ princeps Dea?* Quò mortales impulit libido & œſtrum Veneris! Hanc porrò in templis Deorum primum honoris jus habuiſſe, & apud mortales, Deorum honorabiliorum fuiſſe, expreſſis verbis docet Homerus, *in hymno Veneris*.

Πᾶσιν δ᾽ ἐν νηοῖσι Θεῶν τίμαρχός ἐστι.
Καὶ παρὰ πᾶσι βροτοῖσι Θεῶν πρέσβειρα τέτυκται.

ACRÆA

ACRÆA, *vide* GNIDIA.

ACTIA, *vide* ÆNEIS.

ÆNEIS, ſive ÆNEADES Venus ſeu ÆNEÆ mater, bino templo decorata eſt, altero prope Leucadem, altero ad Actium promontorium, à filio tranſeunte, priuſquam in Italiam appelleret: Unde conjectura eſt, eamdem dictam ACTIAM, cujus mentionem facit Dion. Halicarn. *lib.* I. De eadem *vide* ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ.

ALESIAS Venus dicebatur ab Alente Colophonis fluvio, ad quem colebatur eadem ac ΑΛΕΝΤΙΑ, apud Lycophronem, *in Caſſandra*.

ΑΛΙΓΕΝΗΣ Venus erat *è ſale nata*, cujus ſalicitatis ergo fanum ad portum maris extrui Aruſpices jubebant.

ΑΛΙΤΤΑ, Venus ab Arabibus colebatur: ita Herodotus, *l.* I. *c.*131. Eadem eſt quàm ΜΥΛΙΤΤΑ Aſſyriorum, & ΜΙΘΡΑ Perſarum.

ALMA, ſeu pulchra & ſancta, apud Feſtum: Ædiculam habuit in regione XII. *vide* ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ.

AMATHUNTEA, ab antiquiſſima Cypri urbe eadem ac CYPRIA eſt, Θυσία ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ἐν ΑΜΑΘΟΥΝΤΙ; *Sacra Veneris in Amathunte*, memorat Heſychius.

AMBOLOGERA ἀπὸ τῆς ἀμβολῆς, aliquando Venus eſt nuncupata, quæ ſua ſuavitate miſerias humanas ſublevaret, & ſenectutem tardare videretur: Ἀμβολὴ & ἀμβολίη enim *dilatio* eſt; Apud veteres, *dilator operum & cunctator*, dicitur ἀμβολιεργὸς. AMBOLOGERÆ VENERIS, ΑΜΒΟΛΟΓΗΡΑΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ſimulacrum ex oraculo dicatum deſcribit Pauſanias, *in Lacon*. Atque etiam Plutarchus, *l.* 3. *Sympoſ.* refert tales ad eam preces ferri ſolere: *Produc moram ſenectuti, pulchra Venus*.

ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ: *E mari emergens*, ambabus manibus è capillis aquam marinam exprimens: Qualem Apelles Cous pinxit, opus admirabile. Vide Strabonem, *l.* 14. & Plinium, *lib.* 35. *c.* 10. & Pauſaniam, *in Corinth.* De hac exſtat lepidiſſimum Sidonii Antipatri epigramma. Τὰν ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΑΝ ἀπὸ, καὶ τ. λ.

ΑΝΟΣΙΑ Venus, impia, profana, nefaria: ſcripſiſſe erubeſco, commentari puderet.

APOSTROPHIÆ VENERI unâ cum COELESTI, & POPULARI impoſita ſunt cognomina ab Harmonia; ſignis antiquis ligneis: Illa quaſi *Averſatrix*, quòd ab exlege cupiditate & inceſtis, ſtupris, hominum genus averteret, qualia apud Græcos ſæpè turpiter commiſſa ſunt, De Adonidis matre, de Phædra Minois filia, de Tereo Thraciæ Rege, &c. ex Pauſania, *in Bœoticis*.

AREJÆ *Veneris*, ΑΡΕΙΑΣ Ἀφροδίτης *ædes erat in poſtico Chalciœci*, inquit Pauſanias, *in Lacon. cujus ſigna ſunt è ligno tàm vetuſta, quàm alia quævis in Græcia*. Eadem eſt ac MARTIA, Mars quippe Ἄρης, & Ἄρεος.

AR-

ARDENS, *vide* ΘΙΜΒΡΗ.

ARENTA, dicta est Venus, à jungendis & copulandis Amantibus: Ἄρεν & Ἄρεντα, apud Lycophronem, *in Caſſ.*

ARMATA, ἐνόπλιος Ἀφροδίτη dextrâ pomum, & ſagittam tenebat, arcum lævâ. Colebatur in Cythera inſula: *Prope Cytherorum mœnia erat URANIÆ VENERIS fanum, eorum omnium, quæ apud Græcos Venerî dicatâ ſunt, maximè priſcum, & ſacroſanctum. Deæ ſignum cum armis eſt.* Hæc Pauſanias, *in Lacon.* Vide CYTHEREA. Colebatur eadem maximè Spartæ, Virtutis muliebris ἱερογλυφικὸν: Nam cùm Lacedæmonii præliantes Meſſeniorum impetum ſuſtinere non poſſent, pedeſque retro ferrent, uxores armis arreptis impetum in Meſſenios fecere, aciem reſtituere, & hoſtes fugavere: Eas amplexi Lacedemonii, provt erant armati, cum armatis promiſcuè, ut Lactantius ait, concubuere, atque ita mox ARMATAM VENEREM colere cœperunt, ejuſque ſimulacrum lancea decoraverunt. Tradit Dio, lib. 43. *hanc a Julio Cæſare cultam, a qua ſe etiam formæ quamdam venuſtatem habere perſuadere omnibus nitebatur. Ideo ſculptam VENERIS ARMATAE imaginem geſtabat, ejuſque teſſerâ in rebus ſummis plerumque utebatur.* Hanc cum GENETRICE confuſam fuiſſe nullum eſt dubium.

ARSINOE, Venus in Ægypto, non procul ab oſtio Canopico, Pharoque, *Sacellum habuit*, inquit Strabo, *lib.* 17. αἴσκον ἔχεσα ΑΡΣΗΝΟΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ. Duplex refert epigramma Athenæus, δειπν. l. 7. in quo VENERIS ARSINOES, ejuſque templi mentio fit. Egregia ſunt de eo Plinii verba, l. 34. c. 14. *Eodem lapide*, magnetem intelligit, *Dinocrates architectus Alexandriæ* ARSINOES *templum concamerare inchoaverat, ut in eo ſimulacrum ejus è foro pendere in aere videretur. Interceſſit mors & ipſius, & Ptolemæi, qui id ſorori ſuæ juſſerat fieri.*

ARTIMBASA, *vide* ΟΥΡΑΝΙΑ.

ASCRAEA. *vide* ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ.

ASTARTE, Syria venus Adonidi nupſiſſe a Cicerone memoratur.

AUGUSTA, in nummis & lapidibus. *vide* ΟΥΡΑΝΙΑ.

AUREA, χρυσῆ, Sincera, caſta, puram generandi cupiditatem cœlitùs inſpirabat; non laſcivias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, voluptatis vocabulo, deſignatam. AUREÆ huic Venerì Taurus cœleſtis dicatus erat; & templum in Ægypto, prope Memphim. A Diodoro, *l.* 5. ob venuſtam formam, AUREA cognominata eſt.

Τὶς δὲ βίος τι δὲ τερπνὸν ἄτερ ΧΡΥΣΥΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ.

Qualis nam vita foret, aut quid jucundi, ſine AUREA Venere? Ovid. in Epiſt. Paridis *gaudet VENUS AUREA furtis.*

BARBATA Venus, a lumbis ad ſuperiora mas, ad inferiora fœmina cenſebatur: Hinc Æneas apud Virgilium, *Diſcedo ac ducente Deo*. Veſte quidem ac corpore muliebri, natura porrò virili &

BARBATA colebatur, cujus simulacrum describit Servius *ad Æneid. l. 2. & Macrobius, l. 3. Saturn.*

ΒΕΛΕΣΤΙΑ apud Alexandrinos colebatur: De ea ita Plutarch. in Amatorio: *BELESTIA verò Dii boni? nonne barbara & empta mulier fuit? cujus templa & fana Alexandrini habent VENERIS BELESTIAE nomine, ob amorem, Rege id permittente.*

CALLIPYGE, *vide* ΚΑΛΛΗΠΥΓΟΣ.

CALVA cur dicta sit Venus, explicat Lactantius, *l. 1. c. 13.* Urbe a Gallis occupata, obsessi in Capitolio Romani, cum ex mulierum capillis tormenta fecissent, ædem VENERI CALVÆ consecrârunt. De eadem vide Vegetium, *l. 4.* Cyprianus illam commemorat, de vanit. idolorum: *Est & Venus Calva*: & S. Augustinus, epist. 44. *Habes apud nos magnam materiam facetiarum, deum Stercutium, deam Cloacinam, VENEREM CALVAM.* Narrat Jo. Candidus, in comment. Aquileiæ CALVAM Venerem Romæ cultam fuisse temporibus Maximini, in honorem Matronarum Aquiliensium, quæ deficientibus funibus ad intendendos arcus, magnanimè præsentes crines substituerunt. Duo ejus fuerunt in Urbe templa, vetus & novum, in regione VIII. seu Foro Romano.

CAPITOLINÆ Veneris meminit Suetonius, *in Caligula & Galba.*

CASTNIA, *vide* ΚΑΣΤΝΙΑ.

CHOERAS, Veneris ἐπίθετον, matris Æneæ: Ei porcos mactabant Argivi, quos χοίρους nuncupant. Docet Aristophanis interpres, χοιρίον seu χοῖρον *pro ea fœminarum parte intelligi, quâ fœminæ sunt,* γυναικεῖον αἰδοῖον λέγουσιν, quam in puellis, teste Varrone de re rustica, *l. 2. c. 4.* porcum appellabant. χοιράδος Veneris meminit Lycophron in *Cassandra.*

CLOACINA templum habuit in quarta Urbis regione.

CLUACINAM Venerem scribit Plinius, lib. 15. cap. 29. *Romanos Sabinosque cùm propter raptas virgines dimicare voluissent, depositis armis purgatos in eo loco, qui nunc signa VENERIS CLUACINÆ habet: Cluere enim antiqui purgare dicebant.* Ei templum vovit T. Tatius Rex, in ea Fori parte, quâ Romani & Sabini armis depositis pacem injerunt.

COA, *vide* ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ. Est apud Ciceronem; *Qui COAE Veneris pulchritudinem imitari non potuerunt.*

COELESTIS, *vide* ΟΥΡΑΝΙΑ.

COLIAS Venus *ad Anaphlystum ædes habuit, in quem locum ejectas fluctibus, ajunt, ultimas naufragii tabulas, quod Persæ navali ad Salaminam pugna fecerunt.* Ita Strabo l. 9. Eadem fere apud Pausaniam, *in Atticis.* COLIAS promontorium, ad quod Persarum classe deleta, navium fragmenta æstu delata sunt. Illic VENERIS COLIADIS signum est, ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΩΛΙΑΔΟΣ.

COLOTIS dicta est Venus, a juvene quodam, qui manibus & pedibus (ea Græcis κῶλοι) olim suspensus, postquam a puella qua-

dam

dam ſolutus fuit, VENERI COLOTIDI templum Athenis dedicavit. Alii à fœnoribus nomen deducunt. Celebratur apud Lycophronem, *in Caſſ.*

CONJUGALIS, *vide* MIGONITIS.

CORINTHIAM Venerem memorat Athenæus, l. 13. c. 4. *Erat enim vetuſta lex Corinthi, cùm VENERI civitas magnis de rebus ſupplicaret, ut accirentur in ſupplicationum pompam meretrices multæ, quæ Deam precarentur, & poſt aliorum diſceſſum, in templis permanerent;* Et paulo poſt. *Cùm Perſarum Rex Græciam armis tentavit, Corinthiæ meretrices in VENEris templum convenerunt, & pro ſalute Græciæ Deam orârunt. Quapropter Simonides, cùm Deæ tabulam Corinthii dicaſſent, in qua privatim erant meretrices depictæ, quæ ſupplicationibus Deam propitiaverant, & in ejus fano peractis ſupplicationibus ſubſtiterant, adſcripſit hoc epigramma; Hæ pro Græcis, & bellicoſis civibus conſtiterunt, Divæ opem VENERIS imploraturæ; Itaque VENERI non eſt viſum Sagittariis Perſis arcem Græciæ prodere.*

Αἱ δ᾽ ὑπὲρ Ἑλλήνων τὸ δὲ ἀντυμάχων πολιητᾶν
Ἔσταθεν εὔχεσθαι ΚΥΠΡΙΔΙ δαιμονίᾳ
Οὐ γὰρ τοξοφόροισιν ἐμήσατο δῖ ΑΦΡΟΔΙΤΑ
Πέρσαις Ἑλλάνων ἀκρόπολιν προδόμεν.

Prætereà adulatio ſeu ſuperſtitio græca, Laidem, ut VENEREM CORINTHIAM adoravit, quamvis hæc Sicula fuerit, ſed ut Solinus ait, *eligere ipſa maluit quàm fateri patriam*: Ejus nummum CORinthi cuſum vidimus.

COTYLEA *Venus ædes habuit ſine tecto; in qua ſignum Deæ*, inquit Pauſanias, *in Æliacis*: Nomen à monte Cotylo.

CYPRIA, in nummis ant. Ejus cultus autor fertur Cyniras; ita Pindari Scoliaſtes, Pythion. od. II. Ὁ δὲ Κίνυρας οὗτός ἐστιν, ἀφ᾽ οὗ οἱ ἐν Κύπρῳ Κινυράδαι τῇ Θεᾷ ἀφιέρωντο. Hoc eſt, *Cinyras ille eſt, à quo Cinyradæ in Cypro Deæ ſaera facerent*. Ita Arnob. li. v. ex Clemente, in Protreptico: *Nec non & CYPRIÆ Veneris abſtruſa illa initia prætereamus, quorum conditor indicatur Cinyras fuiſſe. In quibus ſumentes ea, certas ſtipes inferunt, ut meretrici: & referunt phallos, propitii Numinis ſigna donatos.* Et hæc ſunt, quæ ſe neſcire fatetur Pauſanias, *in Bœot. vide* infra in voce ἜΡΩΤΙ. De Cinara vide Tacitum, lib. II. hiſt. Ad quod pertinet Heſychii gloſſa: Κινυράδαι, ἱερεῖς ἈΦΡΟΔΙ΄ΤΗΣ, *Cinyradæ Sacerdotes Veneris*. Cyprigena etiam dicta eſt, quòd *nata ſit undoſa in Cypro*: Κυπρογενέα δ᾽ ὅτι γένοιτο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ, inquit Heſiodus *in Theog.* Venus a Græcis κρατοῦσα Κύπρου nuncupabatur, unde ab Horatio od. 3. *potens Cypri*, & a Bione Κυπρογενὴς, Euſtathius, ad Iliad. 3. Venerem Κύπριν cenſet eſſe ab Homero nuncupatam, quaſi κυόποειν ſeu κυόφοριν, propterea quòd *ſine Venere, ideſt, ſine concubitu, & complexu venereo, mulieres gravidæ non fiant.*

CYTHEREA, quod primum è mari *ex ſpuma nata* ad montem

Cytherum appulerit: *Hesiod. in Theogonia*. Sive Κυτῆρα, Cypri oppido *Nuda Cytheriacis edita fertur aquis*, inquit Ovidius. Insula verò Cythera, inter Peloponnesum, Cretamque sita est, vulgò *Cerigo*, Sereniss. Reipublicæ paret. Alii nomen deducunt ab occultandis amoribus, etiam Amatoribus: ἀπὸ τοῦ τοὺς Ἔρωτας κεύθειν καὶ κρύπτειν: *vide* ARMATA.

DIONEA Venus dicta est à Dione matre. Homerus, *Iliad*. 3. ΚΥΠΡΙ ΔΙΩΝΑΙΑ, apud Theocritum, εἰδ. ιέ. Dionys. Afrum in περιεγ Virgilius *in Mæride*, Augustum Çæsarem tanquam ab Julo & Venere prognatum, Dionæum nuncupat: *Ecce Dionæi præcedit Cæsaris astrum*. Dionæum antrum pro venereo commemorat Horatius, *od*. 1. *l*. 2.

DORIS, *vide* GNIDIA.

ΕΝΟΠΛΙΟΣ, *vide* ARMATA.

EPHESINAE Veneri, quæ eadem erat ac *Meretricia*, & ἑταίρα, templum extructum est. Athen. *l*. 3. *c*. 4. *vide* ΠΟΡΝΗ.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΙΑ, *EPISTROPHIA*, sive *procuratrix Sacellum habuit*, inquit Pausanias in Atticis, *prope Bacchi Nyctetii ædem*, *&c.*

ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ memoratur à Plutarcho, *quâ homines fragilitatis humanæ admoneri putant, quòd una & eadem Dea principium & finem vitæ in potestate habeat: quippe quæ ingredientibus vitam, atque decedentibus præsideat. Nam Delphis quoque VENERIS EPITUMBIÆ est imaguncula, ad quam evocant eorum manes quibus libant*.

EQUESTRIS seu ἐφίππος, in nummis, *vide* Strabonem l. 7.

ERYCINA, in nummis & lapidibus ab Eryce Siciliæ urbe, in qua Æneas matri templum construxerat. Apud Psophidios, alterum commemorat Pausanias, in Arcad. *a Psophi Erycis filia dedicatum, cujus sua ætate, solæ extabant ruinæ*. Romæ postea ædem vovit *Q. Fabius Max. cùm ex Sibyllinis libris edictum esset, ut is voveret, cujus maximum imperium in Urbe esset*: Ex Livio, l. 22. *Eam, idem creatus* II. *vir in Capitolio dedicavit*: Id. l. 23. *Fuit & alibi ædes* VENERIS ERYCINÆ *juxta portam Collinam, vota a L. Portio Licinio Cos. bello Ligustino, ab eodem* II. *viro dedicata eo anno, quo Aquileja Colonia Latina in agro Gallorum deducta est*, Liv. *l*. 4. Strabo, *l*. 6. Audiamus Ovidium.

Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic Lethæus amor, qui pectora sanat, &c.

ΕΤΑΙΡΑ, *vide* ΠΟΡΝΗ.

ΕΥΠΟΔΙΑ, *vide* GNIDIA.

ΕΦΙΠΠΟΣ, *vide* EQUESTRIS.

FELIX in nummis & lapidibus, VENERI FELICI SACRUM &c. An a liberorum multitudine, an ab eorumdem præstantia?

FRUGIFERA a Sophocle, & Plutarcho, *in Amat.*

GABINIA in lapidibus.

ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ, GENETRIX, in nummis & lapidibus; Hanc Μύλιττα ab Assyriis, Ἀλίτταν ab Arabibus, & Μίτραν a Persis nuncupatam

patam dixit Herodotus, *in Clio*; quam etiam URANIÆ nomine adorant. Πέρσαι ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ ΟΥΡΑΝΙΗ θυέειν παρά τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. VENUS GENITRIX *Julii Cæsaris tessera fuit, qui ab ea genus per Æneam ducere se asseverabat, quare ei templum ante pugnam Pharsalicam vovit*, inquit Appianus, Alex. l. 2. bell. civil. *& potitus victoria in suo Foro posuit*: Eidem *Spolia, de hostibus dedicavit, & thoracem de margaritis Britannicis*. In eodem collocavit Augustus statuam æneam Divi Julii, cum Stella crinita supra caput ipsius fulgente. Dio, *l.* 13. Appian. *l.* 2. *de bell. civil.* Egregia est ejus descriptio apud Lucretium, *l.* 1.

Æneidum GENETRIX, hominum, Divumque voluptas,
Alma VENUS &c.

GNIDIA à Gnido urbe Doridis in Caria: in nummis & lapidibus: Apud Reinesium, BONÆ DEÆ VENERI GNIDIÆ &c. De Venere Gnidia à Praxitele sculpta, vide Athenæum, *l.* 13. tota nuda ad imaginem Cratinæ meretricis, alii scribunt Phrynes, tantæ pulchritudinis, ut à nobili adolescente perditè amata, ac polluta fuerit: vide Lucianum, *de Amoribus*. De quo Val. Maximus: *Vulcani conjugem, Praxiteles in marmore quasi spirantem in templo Gnidiorum collocavit, propter pulchritudinem operis à libidinoso cujusdam complexu parum tutam*. Hunc Veteres *Macareum Perinthium* nuncupârunt.
Lepidum est hac de Praxitelis statua vetus epigramma.

Γύμνην οἶδε Πάρις με καὶ Ἀγχίσης καὶ Ἄδωνις
Τοὺς τρεῖς οἶδα μόνους. Πραξιτέλης δὲ πόθεν; Hoc est,
Nudam me Paris Anchises & pulcher Adonis
Aspexere: at quando aut ubi Praxiteles?

Hæc etiam Doris, & Acræa, & Euplœa nuncupabatur, atque istis nominibus culta, templa habuit in Gnido & alibi: De quibus Pausanias, *in Atticis*. Apud Horatium: *O Venus, Regina Cnidi Paphique*. Et varia Anthologiæ ἐπιγράμματα.

GRÆCA Dea, seu Venus colebatur Memphi, in qua templum habuisse docet Strabo, *l.* 17. Ἔστι δ' ἐν Μέμφῃ, καὶ ἈΦΡΟΔΙΤΗΣ ἱερὸν, θεᾶς ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ νομιζομένης, *vide* ΜΩΜΕΜΦΙΤΙΚΗ.

HOMICIDA, ἐπίθετον duxit ab obruta lapidibus Laide, in ipso Veneris templo; quam Thessalæ mulieres invidia pulchritudinis, & æmulatione impulsæ, ita necaverunt: Inde ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΑΝΔΡΟΦΟΝΟΥ, VENERIS HOMICIDÆ templum nuncupatum est.

HORTENSIS, ἡ ἐν κήποις Ἀφροδίτη, apud Pausaniam, *in Attic.* a loco *Horti* dicto, tum quòd Venus hortis ob generationem, unà cum Priapo præsit. Unde Nævius apud Festum, Venerem pro oleribus posuit, ut Cererem pro pane, Neptunum pro piscibus; dicente coquo, Edi *Neptunum, Cererem, Venerem*.

HOSPITA, *vide* PEREGRINA.

ZEI-

ΖΕΙΔΟΡΟΣ, ſeu *vita largitrix* dicitur ab Empedocle, atque etiam à Plutarcho, *in Amat.* FRUGIFERA ideò à Sophocle.

ΖΕΡΙΝΘΙΑ à Zerintho Thraciæ urbe, & antro. A Stephano commemoratur: Phœnodamentis filiæ templum VENERI ZERINTHIÆ erexerunt, ait Lycophron, *in Caſſandra.*

Αἱ δ' αὖ παλαιοῦ μητέρος ΖΥΡΙΝΘΙΑΣ
Σηκὸν μέγαν δείμαντο δωτίνην Θεᾷ

ΖΕΦΥΡΙΣ, *Zephyris*, ſub cujus nomine colebatur Arſinoe, vide Caſaubonum, *in Athen. l. 7. c. 19.* unde *Zephyritis*, *Arſinoe*, *Chloris*, *Hippia*, *ſunt ſynonyma*, inquit doctiſſ. ejus commentator Caſaubonus.

ΙΔΑΛΙΑ ab Idalo Cypri oppido, de quo Plinius, *l. 5. c. 35.* & Stephanus, *de urb.* Ἰδάλιον πόλις Κύπρου· τὸ ἐθνικὸν, Ἰδαλεύς. Ita Virg.

Eſt Amathus, eſt celſa mihi Paphos, atque Cythera.
Idaliaque domus. Hujus Veneris caput nummo inſculptum eſt apud Goltzium, cum ἐπιγραφῇ ΙΔΑΛΕΩΝ.

INVICTA eadem, quam ΟΥΡΑΝΙΑΝ arguit lapis Romanus, apud Gruterum, *p. 59.*

JOVIA in lapide antiquo, apud Gruterum, *p. 59.*

ΙΠΠΟΛΥΤΙΑ. Euripidis Scoliaſtes: Ἀφροδίτης ναὸν ἱδρύσατο τὴν Φαίδραν φασί· ἐκάλεσε δὲ Ἀφροδίτην ἐφ' Ἱππολύτῳ· ἣν καὶ ΙΠΠΟΛΥΤΙΑΝ καλοῦσι. Hoc eſt, *Veneris templum extruxiſſe Phœdra fertur: Vocavit autem Venerem Hippolyti cauſa dedicatam, eamque etiam Hippolytiam dicunt.*

JUNO. Apud Lacedæmonios, VENERI JUNONI matres ſacra faciebant. Ξόανον δὲ ἀρχαῖον καλοῦσιν ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΗΡΑΣ, ἐπὶ δὲ θυγατρὶ γαμουμένῃ νενομίκασι τὰς μητέρας τῇ Θεῷ θύειν. *Signum ligneum vocant VENERIS JUNONIS, cui pro filiarum nuptiis ſacra facere matronas, ſolemne eſt*: ita Pauſanias, *in Lacon.* Ὑπερχειρία nominabant. ΠΡΟΤΕΛΕΙΑ erant, *ſacra* ſcilicet *ante nuptias*: Nominis rationem dat Heſychius, Προτέλεια· ἡ πρὸ τῶν γάμων θυσία, καὶ ἑορτή. τέλος γὰρ ὁ γάμος. De hoc feſto, vide Meurſium, *in Græcia feriata.* Eò fortaſſis refertur numiſma perrarum, quod vidiſſe recordor: In eo Liviæ matris erat effigies cum inſcriptione ΔΙΟΥΙΑΝ ΗΡΑΝ, & in averſo, Liviæ filiæ, ΔΙΟΥΙΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ. Quærit Plutarchus, cur menſe Majo mulieres non ducuntur? An quia in medio loco inter Aprilem eſt & Junium, quorum ille VENERI, hic JUNONI Sacer eſt, Numinibus matrimoniorum tutelaribus, vel antevertunt Majum, vel Junium præſtolantur.

ΚΑΛΛΙΠΥΓΟΣ, *Callipyge*; *pulchras elunes habens*, templum habuit Syracuſis, cujus originem deſcribit Athenæus, *in fine lib. 12.* Οὕτω δὲ ἐξήρτηντο τῶν ἡδυπαθειῶν οἱ τότε ὡς, καὶ ΚΑΛΛΙΠΥΓΟΥ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ καὶ τ. λ. Hoc eſt, *Sic autem voluptati incubuere ejus ætatis homines, ut CALLIPYGÆ VENERI templum ædificarint hac de cauſa. Ruſtici viri formoſæ duæ filiæ in publicam viam egreſſæ, ambitioſius inter ſe decertabant, utri pulchriores nates eſſent. Prætereunti juveni, inſpiciendas ſe ambæ obtulerunt. Utram-*

que

que ille conspicatus, natu majoris pulchriores esse judicavit, & ejus amore captus est. Reversus in urbem, cùm æger decubuisset, juniori fratri exposuit, quod acciderat. Rus ille profectus, & puellas contuitus, alteram amavit. Juvenum pater cùm instaret, ut splendidius matrimonium sibi quærerent, idque persuadere non posset, puellarum non invito parente, illas evocat ex agro, & cum filiis collocat: Eas cives Καλλιπύγας *nominarunt. Illæ igitur amplas facultates nactæ, VENERI, quam & à pulchris natibus CALLIPYGON nominarunt, ædem construxerunt.*

ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΑΣ VENERIS, seu *speculatricis delubrum est apud Trozenios, unde descendentem exercitationis causâ Hippolytum in stadium, intuebatur Phædra*: Hæc Pausanias, *in Corinth.*

ΚΑΣΤΝΙΑ, sive ΚΑΣΤΝΗΤΗΣ VENUS dicta est, à Callimacho, & Lycophrone, *in Cassandra*. Originem nominis dedit Castnius mons Pamphiliæ, ad Aspendum.

LIBENTINÆ à libendo dictæ meminerunt Varro, Cicero, & Non. Marcellus, cui puellæ, quæ excesserant annos pueritiæ, pupas ætatis suæ insignia dicare solebant, ut apud Persium legitur.

LIBITINA Venus ærarium habuit à Servio Tullio institutum, in quod pro defunctis nummi inferrentur. Ne putemus pro animarum redemptione, aut fundendis precibus, sed pro emundis quibuscunque ad funera pertinentibus. Ita tenebantur quibus nata erat proles, nummum aliquem in ærarium Junonis Lucinæ inferre. Legimus apud Plutarchum *eamdem fuisse nuncupatam Venerem ac Libitinam*, νομίζοντες ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ εἶναι καὶ τὴν ΛΙΒΙΤΙΝΗΝ. Indicando fortè ex Dion. l. 4. *caducum esse, quod esset natum, unam eamdemque Deam ortibus, & interitibus præsidere*: Hæc enim etiam pro morte; *magnaque pars mei vitabit Libitinam*, inquit Horatius.

LIMENIA, *vide* PELAGIA.

LONGURIA à Longuro Siciliæ lacu. *Regina specuum Longuri*, apud Lycophronem: Κρείουσα ΛΟΓΓΟΥΡΟΥ μυχῶν; *vide* ΜΥΧΑΙΑ.

LUCIFER, *vide* ΦΩΣΦΟΡΟΣ.

MACHINATRIX, ΜΗΧΑΝΙΤΙΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗ *ædem & signum ligneum habuit, Damophontis opus, cujus manus, os, & imi pedes è lapide erant. Cognomen Deæ meritò inditum est, quòd Veneris causa homines quodvis artium, & fraudum genus, tàm in factis, quàm in dictis excogitarunt*. Hæc Pausanias, *in Arcadicis*.

MARINA, *vide* PELAGIA.

MARTIA, *vide* AREJA.

ΜΕΛΑΙΝΙΣ, *Nigra, In Thespiorum urbe MELÆNIDIS VENERIS ædes, forum præterea, & theatrum; & forum Dea dignum*, inquit Pausanias, *in Bœoticis*. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρωθι ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΜΕΛΑΙΝΙΔΟΣ ἱερὸν, καὶ θέατρόν τε καὶ ἀγορὰ, θέας ἄξια. *Et in Corinthiacis, VENERIS MELANIDIS delubrum* recenset, ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΜΕΛΑΝΙΔΟΣ ναὸν, *prope Laidis sepulcrum*: Hæc, Venus, Luna, & Isis nominabatur. Noctis

Nu-

Numen verecundiam, quâ præditum esse debet humanum genus, indicabat, nec ut brutum in propatulo, sed nocte liberis dandam esse operam. VENUS hæc ad abditam referri potest. *Vide* ΜΥΧΑΙΑ.

ΜΕΛΙΝΑΙΑ apud Lycophronem, *in Cassandra*, à Melina urbe Argivæ, & Stephanum; Μέλινα πόλις Ἄργους, ἀφ' ἧς ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΕΛΙΝΑΙΑ τιμᾶται. *Melina urbs Argolidis, à qua VENUS MELINÆA colitur*. Notat Pinedo Stephani interpres, Lycophronis scholiastem, nomen deduxisse διὰ τὸ ἡδὺ τῆς συνοικοίας, *à coitus suavitate*.

MEMPHITICA, *vide* ΜΩΜΕΜΦΙΤΙΚΗ.

MERETRICIA, *vide* ΠΟΡΝΗ.

MIGONITIS, seu CONJUGALIS colebatur Migonii: hoc territorium erat in insulæ Cranaes, vulgò *Spatara* adverso littore, in quo Paris primùm cum rapta à se Helena concubuerat; inde nomen. In cujus rei memoriam ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΙΓΟΝΙΤΗ erectum est templum: Ad quod cùm post XVIII. annos appulisset Menelaus, Veneri duas adjunxit statuas, Thetidis, & Praxidices sive *vindicatricis*, illi ut ferret opem ad vindictam, huic ut absolveret: Ratum quidem votum fuit, sed priùs objit Menelaus, quàm Helena arbori suspensa Rhodi jussu Reginæ Polixus suffocaretur.

ΜΙΘΡΑ interdum Dei, interdum etiam Veneris nomen est. Ambrosius, l. 2. contra Symm. *Unde Phrygii vates, & semper invisa Romanis non æquæ Carthaginis numina? Quum COELESTEM Afri, MITHRAM Persæ, plurique VENEREM colunt, pro diversitate nominis, non pro Numinis varietate*.

ΜΟΡΦΩ, *MORPHO* in lapid. ant. quæ formæ præest, & pulchritudini: Etiamnum Græci recentes, *Callimorphi* egregiam, & formosam puellam nuncupant. *Cellam habuit apud Lacones*, autore Pausania *in Lacon.* Sedentis ejus signum è Cedro factum à Tyndaro in memoriam fortè Helenæ filiæ suæ: Galericulum, seu flammeum habebat in capite, & circum pedes vincula, ad designandam debitam uxorum erga maritos fidem & constantiam. Memorat idem Pausanias, *ibidem*, ΜΟΡΦΩ τὴν Ζυγενθίαν, quæ eadem est.

ΜΥΛΙΤΤΑ Venus apud Assyrios colebatur, ΑΛΙΤΤΑ apud Arabes, ΜΙΘΡΑ apud Persas. *Herodotus*.

MURTIA à Myrto Veneri sacra. Varro, *l.* 4. *de ling. Latin.* & Plin., *l.* 12. *c.* 1. tum *l.* 15. *c.* 29. Ara vetus fuit *VENERI MYRTEÆ, quam nunc MURTIAM vocant*. Fanum ipsi sacraverunt Romani, in regione urbis XI. MURCEAM præterea Venerem cultam legimus, marcidos efficientem viros; cui opponebatur STRENUA. Milites aliquando Myrto coronatos legimus; an libidini indicandæ, an Marti Veneris amasio? De Myrto Veneri sacra, adi Athenæum, δειπν. *l.* 15. *c.* 6. ex quo MURTIAM & PAPHIAM & CYPRIAM eamdem esse constat.

MC-

ΜΥΧΑΙΑΣ Veneris ſacra in ſpecubus, & abditiſſimis penetralibus celebrabantur: Μυχὸς *ſeceſſus* eſt, latebra & abditus locus. Lyſiteles Plautinus adoleſcens Trinummus amorem laſcivum inde *latebricolarum hominum corruptorem* vocat: Amatores quippè juxta Maronem, *Secreti celant calles, & myrtea ſecum, Sylva tegit*: hoc eſt, Venereos congreſſus, ſolitudini, ac nocti creditos: *Celari vult ſua furta Venus*.

ΜΩΜΕΜΦΙΤΙΚΗ, *Momemphitæ Venerem colunt, & ſacram vaccam alunt, quemadmodum Apim in Memphi*: ita Strabo, *l.* 17. Et paulò pòſt, *Memphi eſt Veneris fanum, quæ Græca Dea cenſetur*: Θεᾶς Ἑλληνίδος νομιζομένης. Et poſtea, *In ejuſdem honorem non procul eſt Aphroditopolitana præfectura. Civitas ejuſdem nominis eſt in Arabia, in qua bos alba ſacra alitur*.

NIGRA, *vide* ΜΕΛΑΙΝΙΣ.

ΝΥΜΦΑ, *vide* SPONSA.

ΞΕΙΝΗ, *vide* PEREGRINA.

OLYMPIA eadem, ac Urania apud Pauſaniam, *l.* 3. & Proclum, *in Lyciam Venerem hymno ultimo*.

Σύμβολ᾽ ἔχον νοεροῖο γάμου νοερῶν ὑμεναίων
Ἡφαίστου πυρόεντος, ἰδ᾽ οὐρανίης Ἀφροδίτης,
Καὶ ἔθελον ὀνόμηναν ΟΛΥΜΠΙΑΝ.

Symbola genus nuptiarum, & hymenæorum intelligibilium ignei Vulcani, & Cœleſtis Veneris, quam vocaverunt OLYMPIAM.

ΟΥΡΑΝΙΑ, *Cœleſtis*. In nummis, marmoribus, & paſſim apud Autores, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ *à cœlo* nomen deducit, quòd de cœlo ſemen igneum in mare cecidiſſe dicitur, ac natam è ſpumis Venerem, conjunctione ignis & humoris: Alii ex puri & ſinceri amoris quaſi cœleſtis, & à corporis illecebris alieni ſignificatione dictam volunt. Unde Pauſanias, *in Bœoticis*, per Venerem COELESTEM intelligit puram, & corporum cupiditate vacantem amorem. Venerem URANIAM a Scythis *Artimpaſam* dictam, ſcribit Herodotus, *l.* 4. *c.* 59. De ea ſic Orphæus, *in hymn. ad Venerem*: ΟΥΡΑΝΙΑ, πολυύμνε, φιλομειδὴς Ἀφροδίτη, καὶ τ. λ. *COELESTIS, celeberrima, riſum amans VENUS &c.* Vaccam autem Ægyptii VENERI dedicârunt, quam COELESTEM vocant, ex Pierio, *l.* 3. Memoratur à Poetis antiquis, & opinarer eam eſſe, quam nulla ſequitur pœnitentia, nullum πάθημα, adeò blanda eſt & innocens, ut URANIA ipſa ſit. Fortè dicta eadem.

ΠΑΝΑΓΑΘΟΣ, *optima*, In lapide Rom. ex Grutero, *pag.* 59. *lib.* 1. Ejus extat hoc epigramma.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΙ ΘΕΑΙ ΠΑΝΑΓΑΘΩΙ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙ ΚΑΙ ΕΥΚΛΕΙΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗ &c.	*VENERI,* *Deæ OPTIMÆ,* *& ſervatrici,* *& inclitæ,* *benefactrici, &c.*

ΠΑΝΑΙΤΙΗ, *Omnium causa*: Hæc sunt, Phurnuti verba: Καλεῖται δὲ Οὐρανία τε καὶ Πάνδημος καὶ ΠΑΝΑΙΤΙΗ, διὰ τὸ κἂν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ θαλάσσῃ τὴν δύναμιν αὐτῆς θεωρεῖσθαι: Hoc est, *Vocatur autem & Cœlestis, & Vulgaris, & OMNIUM CAUSA, quòd nempe Veneris potentia, & vis in cœlo, & in mari cernatur.*

ΠΑΝΔΗΜΟΣ, *Popularis*, Vulgaris, Jovis & Diones filia, ex Platone, *in Sympos.* Id nominis habet, quòd ad forum antiquum posita est, in quo solet πᾶς δῆμος *universus populus* ad conciones confluere, quas ἀγορὰς vocant: Narrat Athenæus, l. 13. *primum Solonem propter juvenes ætate vigentes, mulieres emptas prostituisse in ganeis, & ex meretricum quæstu in prostibulis, VENERIS VULGARIS*, ΠΑΝΔΗΜΟΥ *templum primum extruxisse*. De ea Oppianus, *in Cœnegetico*, à 390. Lycophron secundam nuncupat VENEREM publicam, ad honorem URANIÆ quæ prima est. De ea Pausanias, *in Bœoticis*.

ΠΑΝΘΕΑ Venus dicta est, quæ omnino Deorum vires in se contineret: Drusillam Caligulæ filiam ita nuncupatam habemus ex Dione, l. 59. *Decreta ei omnia, quæ Liviæ insuper ut, immortalis haberetur, aureaque in curia effigies ejus poneretur, ut in foro imago Veneris, statuæ ejus æqualis, collocaretur, iisdemque honoribus coleretur*: Et mox: *Itaque tunc PANTHEA vocata est, & divinis honoribus per omnes Urbes culta*. Τότε οὖν ΠΑΝΘΕΑ τε ὀνομάζετο καὶ τιμῶν δημοσίων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἠξίετο. Ex Sophocle,

Ὦ παῖδες, ἤτοι Κύπρις οὐ Κύπρις μόνον
Ἀλλ' ἐστὶ πάντων ὀνομάτων ἐπώνυμος.
O pueri, certè Venus non solum Venus est,
Sed omnium particeps nominum, &c.

PAPHIA, a Papho Cypri Urbe: In nummis & lapidibus: Eadem ac ΟΥΡΑΝΙΑ. *In Cyprum Agapenor Paphum urbem coloniam deduxit, & in ea Veneris fanum erexit, cùm ante apud Cyprios Dea hæc in medio oppido, cui* Golgi *nomen, coleretur*. Hæc Pausanias, *in Arcad.* De eadem Tacitus l. 2. hist. c. 2. cujus *Simulacrum non est effigie humana, sed continuus orbis latiore initio tenuem in ambitum, metæ modo exurgens*. Idem docet Max. Tyrius. *VENUS a Paphiis colitur, cujus insigne nulli rei magis assimile, quàm albæ pyramidi*.

ΠΑΣΤΟΦΟΡΟΣ Venus quæ thalamis præest. Inde Sacerdotes παστόφοροι qui thalamum seu velum portabant.

ΠΕΛΑΓΙΑ, a pelago, seu mari, ac ideo Ἀναδυομένη eleganter a Pausania nuncupatur, Ἀφροδίτη παῖς θαλάσσης: *Venus filia maris*. Hinc apud Horat. od. 26. l. 3. MARINA Venus: & od. 11. l. 4. Θαλασσαίαν Ἀφροδίτην commemorat Musæus, in Leandro & Her. PONTIA & LIMENA quasi Portuna nuncupatur a Pausania, in Corinth. & ab Hesychio Ἐπιποντία. *cujus signum è candido lapide, magnitudine & opere insignissimum. Inter cæteros qui habentur Deæ ab Hermionensibus honores, ea religio observatur, ut Virgines, quin & viduæ, quæ in viri manum conventuræ sunt, rem ei divinam ante nuptias faciunt*. Egregium est Artemidori inventum, ὄνειρον, l. 2. c. 42.

VENUS

VENUS MARINA naucleris & gubernatoribus & omnibus navigantibus bona observata est.

PEREGRINA Ξείνη, ab Herodoto, *l. 2. c. xii.* dicta est, quam apud Proteum Ægypti Regem Sacerdotes prædicant diversatam esse: HOSPITAM inde appellant, & ad Helenam Tindari filiam, Menelai uxorem, ab Alex. Paride raptam referunt. Etiam a Lycophrone *in Cass.* celebratur, atque etiam in lapidibus antiquis.

PHYSICA, in lapide antiquo, naturalibus γεννητικοῖς μορίοις, utriusque sexus præesse putabatur. Pars corporis nostri secretior φύσις *natura* dicitur, verecundiæ causâ: Vide Plinium, *l. 20. c. 6.* παιδοσπόρον φύσιν Damascenus appellat, quod alii Græci ἀναγκαῖον, ἱερὰν, ἀνδρείαν, & Latini *radium, colum, virilitatem*. Eustathius, *ad Odiss.* Ω. Reinesius inscriptionem refert & explicat. IMPERIO VENERIS FISICÆ &c.

PLACIDA, in lapidibus ant. Grut. *p. 59. 9.* Ejus ædicula & vicus fuit in urbe regione v.

ΠΛΙΝΘΙΑ sive ΕΝ ΠΛΙΝΘΩ. Referente Pausania, *in Arcad. VENERIS ædes est, quæ in laterculo appellatur, quòd in foro sit, laterculi figuram præ se ferente.*

PONTIA, *vide* PELAGIA.

ΠΟΡΝΗ, *Meretricia*, cujus *delubrum erat Abydi*: ΠΟΡΝΗΣ δὲ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ἱερόν ἐστι παρὰ Ἀβυδηνοῖς. *Nam cùm ista civitas Macedonum servitute premeretur, custodes præsidiarii aliquando sacro peracto, temulenti, multas suæ commessationi meretrices adhibuerunt: è quibus una sopitos illos conspicata, furtim avectis portarum clavibus, muros transgressa, id Abydenis significavit: qui extemplò correptis armis, & concursu facto, præsidiaris occisis, muris potiti, libertatem recuperârunt, & meretrici gratiam ut redderent, templum MERETRICIÆ VENERIS extruxerunt*: Hæc Athenæus, l. 13. cap. 14. & seqq. Hanc eandem AMICAM sive ΕΤΑΙΡΑΝ, ab Atheniensibus dictam fuisse, docet idem Athenæus, ἢ ὑπὸ τῆς παρ' Ἀθηναίοις καλουμένης ΕΤΑΙΡΑΣ τῆς ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ. De illa scripsit Apollodorus Atheniensis, *in libro De diis*, ad hunc modum: *Amicam* ΕΤΑΙΡΑΝ *Venerem appellant, quoniam amicos & amicas, idest benevolas, in unum congregat. Quamobrem etiam nunc ingenuæ matronæ ac virgines, amicas illas vocant, cum quibus familiaritate ac necessitudine conjunctæ sunt*: ἑταίρας *vocant meritorias fœminas, &* ἑταιρεῖν *mercede corpus vulgare, non ad significatus proprietatem referentes, sed ut honestior sit nomenclatura.*

ΠΡΑΞΙΣ, PRAXIS. Μετὰ δὲ τοῦ Διονύσου τὸ ἱερόν ἐστιν Ἀφροδίτης ναὸς. ἄγαλμα δὲ ἐλέφαντος ΑΦΡΟΔΙΤΗ πεποιημένον ΠΡΑΞΙΣ ἐπίκλησιν. Hoc est, *Prope Bacchi templum, adest &* VENERIS, *cujus signum ex ebore. Deæ cognomen*, PRAXIS: Pausanias *in Atticis*.

PYRENÆA Venus templum habuit in limite Narbonensis Galliæ atque Hispaniæ. ΠΥΡΗΝΑΙΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ *templo cultam* nuncupat Strabo *l. 4.* & Ptolomæus, *l. 2. c. 5.* Promontorium Pyrenæ, *Venereum* idem memorat, quod & Massiliense dicitur, vulgò, *Cap. de Creutz.*

PYTHONICE ſeu PYTHIONICE Venus dicta eſt à cognomine formoſa meretrice, teſte Theopompo.

ROMANA delubrum habuit in via ſacra. De ea Prudentius, *in Symmachum*.

SAMIA Venus, *quam in arundinibus* ἐν καλάμοις *quidam vocant, alii in paluſtribus* ἐν ἑλιατικοῖς *ædem habuit in Samo: eam meretrices Periclem ſecutæ, cùm obſideret Samum ædificaverunt, ingenti quæſtu proſtitutâ formâ, dicatæ.* Hæc Athenæus, *l.* 13. *cap.* 4. Quoniam, inquit Caſaubonus, *VENUS iſta in ea parte Sami fuerat dedicata, ubi Pericles caſtra metabatur: ad littus nempe maris, ubi erant paludes, & in iis arundineta*, unde hæc ejus ἐπίθετα.

SANCTA, in Inſcript. Gruter. *p.* 102. Eadem fortè quæ ALMA.

SCHOENIS Venus a juncis dicta eſt: Σχοῖνος *juncum* deſignat, ad juncturas utilem.

SOCIALIS, ſeu ΣΥΜΜΑΧΙΑ, de qua ita Pauſanias *in Arcad. Mantinea à tergo theatri reliqua adhuc ſunt templi veſtigia, quod* VENERI *olim dicatum fuit SOCIALI, & in eo ſigna quædam. Indicat baſis inſcriptio Nicippem Paſeæ filiam dedicâſſe. Templum erexêre Mantinenſes, quo monumentum eſſet poſteris, ipſos cum navalis ad Actium pugna committeretur, in Romanorum fuiſſe partibus.* Jupiter etiam SOCIALIS ſive Sodalitius apud Athæneum legitur, *l.* 13. *cap.* 4. cui Etæridia feſta celebria ſunt apud Magnetes. *vide* ΠΟΡΝΗ.

SPONSÆ, ſeu ΝΥΜΦΑΣ mentionem facit Pauſanias, *in Corinth.* ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ἐςὶν ἱερὸν ΝΥΜΦΑΣ, ποιήσαντος Θησέως ἡνίκα ἔσχε γυναῖκα Ἑλένην. Hoc eſt, VENERIS SPONSÆ *cella eſt, à Theſeo, cùm Helenam uxorem duxiſſet, ædificata.*

STRATONICE apud Tacitum, *l.* 3. & in Decreto fœderis prævio, inter Smyrnæos Magneteſque, *inter Marmora Oxonienſia*, *pag.* 5. & 6. Cujus hæc ſunt verba. *Deum Antiochum, & matrem patris Deam Stratonicem, a Smyrnæis conſecratos & honoribus egregiis honoratos, tum publicè a plebe, tum privatim ab unoquoque civium: illumque ſanciviſſe fanum* VENERIS STRATONICIDIS *inſpoliatum fore*, &c. Ἱερὸν τῆς ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΙΔΟΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ. Quin & eodem fœdere Smyrnæi cogebantur jurare *per Terram, Solem, Martem, Minervam Martiam, Dianam, Matrem Siepylenem*, VENEREM STRATONITIDEM, *& reliquos Deos Deaſque*, &c. ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ τὴν ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΙΔΑ. Quin columnas, in quibus deſcriptum erat fœdus, conſervaturos ſe in VENERIS STRATONICIDIS fano, Smyrnæi, ut Magnetes, in fano Dianæ Leucophrinæ ad Meandrum, polliciti ſunt. Venerem illam quid vetat eandem cenſeri ac Cœleſtem ſeu ΟΥΡΑΝΙΑΝ, cujus Sacerdos magna fuit MARCELLINA? Illam enim Aſtartem Deam Syriam, Aſſyriam & Hieropolitanam, eandem fuiſſe meritò opinamur.

STRENUA, *vide* MURTIA.

ΣΥΜΜΑΧΙΑ, *vide* SOCIALIS.

ΣΩΤΗΡΑ

ΣΩΤΗΡΑ, *Servatrix*, in lapide ant. apud Gruterum, *p. 59.*

THALASIA, *vide* PELAGIA.

ΘΥΜΒΡΗ, *ardens* dicta est Venus, ob fervorem libidinis, maxime extra speciem: Eò ferebatur Semiramis erga equum, Pasiphea erga taurum &c. ΘΥΜΒΡΗΣ ΚΥΠΡΙΔΟΣ ἁρμονίην commemorat Callimachus, *ardentis Veneris harmoniam*.

ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ. *Troezenia* Venus a Lycophrone memoratur, *in Cass.* cui templum Phædra Troezenes Regina dedicaverat: adi Pausaniam, *in Corinth.*

VERECUNDA. Eadem est opinor, ac NIGRA & ΜΕΛΑΙΝΗΣ.

VERTICORDIÆ VENERIS ædes extra portam Collinam in via Salaria fuit, cùm tres Vestales uno tempore incestum commisissent, quemadmodum Jul. Obsequens ait, ut lascivos puellarum animos ad castitatem verteret. Vide Valer. Maximum, *l. 8. c. 15.* & audi Ovidium, *l. 4. fast.*

Roma pudicitiæ preavorum tempora lapsa,
Cumæam veteres consulvisti exstructa, anum.
Templa jubet Veneri fieri, quibus ordine factis,
Unde VENUS, VERSO nomine, CORDA tenet.

VICTRIX. In nummis & lapidibus ant. a vincendo dicta est: *Ædem ipsi dedicavit Pompejus altero consulatu, editis sumptuosissimis ludis, in regione ix, seu Circo Flaminio.* Plutarc. *in ejus vita.* Plinius *l. 8.* Superbas Veneris victorias docet hoc Epigramma, Deæ simulacro impositum Romæ. Vide Gruter. *p. 60.*

Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Pensa dedi Alcidæ, Bacchum servire coegi,
Quamvis liber erat, feci servire Tonantem,
Quamvis liber erat, Martem sine Marte subegi.

Et hinc præcipuè Veneris victoria est, quæ blanditiis, & delinimentis muliebribus summum belli ducem seduxisse videtur, qui gladio quasi è manibus excusso, unguentis delibutus, rosis myrtoque coronatus, in Veneris castris postea litaverit. Eo more Romani Faustinæ F. adulantes, hanc in Veneris habitu, galeatum Martem vincentis effinxerunt, scilicet M. Aurelium, cujus superbum extat monumentum inter Ser. Reipublicæ marmora, supra monetariam officinam, *la Zecca*, cum hac basis inscriptione, VENERI VICTRICI.

ΥΠΕΡΧΕΙΡΙΑ, *vide* JUNO.

ΦΙΛΟΜΗΔΗΣ dicta est Venus ab Hesiodo, in *Theogon*: ὅτι μηδέων ἐξεφάανθη, hoc est, τῶν αἰδοίων, *quòd ex genitalibus nata sit.* Dicta est etiam ΦΙΛΟΜΕΙΔΗΣ *hilaris* & φιλόγελως *risum amans* ut apud Homer. *Iliad. 2.* Ita apud Horatium, *od. 2. Erocina ridens.* Vide ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΦΩΣΦΟΡΟΣ, *Lucifer*: Vesper: quintus est planetarum, ὃν ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ προσαγορεύουσι, *quem VENERIS dicunt*, & conciliatricis luminum. Hæc quippè stella omnium est splendidissima. Audiamus Suidam:

ΦΩΣΦΟΡΟΣ ὁ τὸ φῶς ἀνατέλλων· ὁ Ἥλιος. Pro Luna, Lucina, & Venere accipiebatur. Rem explicat Plinius, l. 2. c. 8. *Infra Solem ambit ingens Sidus appellatum VENERIS, alterno meatu vagum, ipsisque cognominibus æmulum Solis, & Lunæ. Præveniens quippè & ante matutinum exoriens, LUCIFERI nomen accipit, ut Sol alter diem maturans: Contra ab occasu refulgens, nuncupatur VESPER, ut prorogans lucem, vicemque Lunæ reddens.* Et paulò pòst: *Alii enim Junonis, alii Isidis, alii Matris Deûm appellavere.* Apud Bionem, *in Bucol.*

Ἕσπερε τᾶς ἐρατᾶς χρύσεον φάος Ἀφρογενείας, κ. τ. λ.
O Vesper amabilis, aurea lux Veneris,
Chare vesper, cæruleæ noctis imago sacra, &c.

ΟΥΡΑΝΙΑ, *Cœlestis*. Venus hæc ΟΥΡΑΝΙΑ nuncupata est, quòd Cœli filia esset absque matre: AMOREM illa peperit, purum sine ulla corporis cupiditate, sine ulla labe, sed qualis esse debet erga Deum, patriam, liberos, & viros benemeritos. Duas Veneres celebrat Plato, *in Sympos.* Πῶς δὲ οὐ δύο τὼ θεά κ. τ. λ. Hoc est, *quomodo non essent duæ Deæ? Altera siquidem antiquior & sine matre, filia Cœli existit, quam COELESTEM nominamus: Altera junior, Jovis & Diones filia, quam vocamus Popularem.* Utramque Venerem Cœlestem & Popularem celebrat Pausanias, *in Æliacis, l. 6.* his verbis: *Est porticus, quæ de manubiis Corcyreorum erecta fuit, Veneris ædes. Area templo sacrata sub divo non longe abest. Quæ ibi colitur, COELESTEM VENEREM vocant,* ΟΥΡΑΝΙΑΝ: *Ejus ex ebore & auro signum est, Phidiæ opus; altero quidem pede testudinem premit. Area ipsa maceria est circumsepta, intra maceriam crepido, super qua VENERIS quam POPULAREM nominant* ΠΑΝΔΗΜΟΝ, *signum ex ære, capro insidet, ex eadem fabricato materia, Scopæ opus, &c.*

Cùm variæ Veneres fuerint, varii etiam eorum cultus & ritus sacrorum: VENERI COELESTI, ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΟΥΡΑΝΙΑ *vinum offerre in sacrificiis minimè licuit*: Ut testatur Polemo, forte ad distinctionem τῆς πανδήμου seu *popularis*, quæ Baccho delectabatur. Ejus sunt hæc verba. Ἀθηναῖοί τε γὰρ ἐν τούτοις ἐπιμελεῖς ὄντες καὶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσιοι νεφάλια μὲν ἱερὰ θύουσι, Μνημοσύνῃ, Μούσαις, Ἠοῖ, Ἡλίῳ, Σελήνῃ, Νύμφαις, ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΟΥΡΑΝΙΑ, Hoc est, *Athenienses harum rerum observandarum studiosi, & in sacrificiis Deorum faciendis diligentes, Nephalia sacra faciunt Mnemosynæ, Musis, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis,* VENERI COELESTI. Nephalia autem à sobrietate dicta sunt, quoniam vinum omnis prope intemperantiæ fundamentum in illis nesciretur. *Populari capra candida mactari solebat, COELESTI juvenca.* Θύσαι μὲν τῇ ΠΑΝΔΗΜΩ λευκὴν αἶγα, μικάδα τῇ ΟΥΡΑΝΙᾼ δὲ δαμάλη ἑκατέρα. Plutarchus Lucianusq; docent, VENERI POPULARI, ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΗ ΠΑΝΔΗΜΩ templum Athenis exstructum fuisse à Solone, quò ferretur juvenum libido, de quo vide Lucianum, *in dialog. meretr.* & Pausaniam, *in Atticis.*

VENE-

VENERIS URANIÆ propter Sosipolim templum fuisse refert Pausanias l. 7. *cujus adhuc rudera monstrabantur: Sacra certè & nunc fiunt ad aras*. Florebat autem Hadriani temporibus, quod marmor nostrum non parum illustrat.

Ægiratæ præ cæteris Diis religiosissimè COELESTEM VENEREM *colunt, in cujus ædem penetrare viris nefas. In ejus verò quam Syriam nominant Deæ, non nisi statis diebus intrant, ubi se & reliquis certo ritu expiationibus, & victus præcipuè moderatione, lustraverint*: Τὴν δὲ ΟΥΡΑΝΙΑΝ σέβουσι μὲν τὰ μάλιστα. Ἐσελθεῖν δὲ ἐς τὸ ἱερὸν οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις, καὶ τ. λ. Ex Pausania, *in Achaicis*. Narrat idem Pausanias l. 3. *In Cythera* (insula quæ hodie *Cerigo*) *fanum esse URANIÆ sanctissimum, & omnium, quæ VENUS apud Græcos habet antiquissimum: ipsius autem Deæ, signum armatum est*. Ἐν τῇ Κυθήρᾳ ἱερόν ἐστι τῆς ΟΥΡΑΝΙΑΣ ἁγιώτατον, καὶ ἱερῶν ὁπόσα ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ παρ' Ἕλλησίν ἐστιν ἀρχαιότατον. Porrò in Urbibus primùm cultam hanc Deam non fuisse constat ex Herodoto, *l.* 1. *c.* 5. qui antiquissimam Deam VENEREM ΟΥΡΑΝΙΑΝ seu COELESTEM, Cœli filiam sine matre memorat his verbis. *Medi cum Scythis congressi prælioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Scythæ universa Asia potiti, hinc rectâ in Ægyptum contendunt: Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis, Psammiticus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulteriùs progrederentur. Scythæ ubi retrocedentes, in Urbe essent Palestinæ Ascalone, bonaque parte Scytharum nullam injuriam inferente, pauci aliquot relicti, VENERIS URANIÆ fanum depeculârunt*. Ἐσύλησαν τῆς ΟΥΡΑΝΙΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ τὸ ἱερόν: *Inter cætera hujus Deæ antiquissimum*: In quo colebatur celeberrima statua VENERIS URANIÆ, manu Alcamenes, illustris Phidiæ discipuli: *Siquidem quæ in Cypro est ejusdem Deæ ædes, ex hac prodijt, id quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quin etiam illud apud Cytheræ delubrum, Phænices ex hac Syriæ regione orti, condiderunt. Ac vero Dea ipsi templi spoliatoribus, eorumque posteris morbum immisit fœmineum, quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare, & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos ENAREAS appellant Scythæ*.

Medico mihi, opinor, condonabitur si nonnulla ex arte mea deprompta ad hujus loci interpretationem proferam. Qui ἐνάρεες ab Herodoto vocantur, quasi *evirati*: Hippocrates, *l. de aere, loc. & aq.* ἀνανδριεῖς nuncupat, quasi *effœminatos*, de quo vide Mercurialem, *var. lect. l.* 3. *c.* 7. Nihil convenientius spretæ VENERIS COELESTIS vindictâ de Scythis acceptâ, postquam vix viri, sed in totum effœminati, languerent fortissimi homines. Quis tandem ille morbus sit, multos dubitare animadverti, non audentes Syphilidem seu luem Veneream accusare, quam morbum novum pertinaciter asserunt. Publicè porrò docuimus nuper, & mille argumentis probavimus, ut nullum nobis supersit dubium, hunc morbum a Græcis, Arabibus & Latinis cognitum fuisse, virulentis suis symptomatibus stipatum, defluvio capillorum,

pillorum, ulceribus, carie, gummatibus, nodis, gonorrhæa, cruciatibus nocturnis, febricula, macie, venereis thymis, phymatibus, aliisque molestissimis libidinosorum flagellis: Nec nobis defuerunt autoritates ex textu sacro, classicis seu melioris notæ omnium nationum medicis, Hippocrate, Celso, Plinio, Avicenna, ut de cæteris taceam: At quia illius curatio quasi velo obumbrabatur, nobis tandem summo Dei beneficio reserato, ideo *novus* censebatur morbus, quoties summè recrudescebat. Sed satis de COELESTIS VENERIS vindicta.

Athenis aderat VENERIS COELESTIS delubrum, ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΟΥΡΑΝΙΑΣ, *quam primi omnium Assyrii coluere, à quibus Paphii in Cypro acceptum, sacrorum ritum cum Phœnicibus, qui in Palestina Acalonem urbem incolunt, Phœnices eum Cythereis communicârunt. Athenis verò eam religionem induxit Ægæus, cùm Veneris ira, & sibi prolem non obtigisse, & sororibus calamitatem immissam putaret. Quod ætate nostra* (hoc est centesimo post Christum anno) *extat Deæ signum ex Pario marmore, Phidiæ opus.* Hæc Pausanias, *in Atticis*. Id etiamnum testantur ejusdem templi reliquiæ, non procul à custodia publica, seu carcere dicto φυλακή; Barbaris Turcis pro Moschæa est, quam omnes VENERIS URANIÆ templum nuncupant, ab Ægæo conditum, ab Imperatore Hadriano reparatum. Ut olim Julius Cæsar, VENERIS, seu genetricis, seu armatæ, seu Uraniæ imaginem secum perpetuò gestabat, id de Asclepiade philosopho narrat Marcellinus, l. 22. *DEÆ COELESTIS, seu VENERIS URANIÆ argenteum breve figmentum, quocunque ibat, secum portare solitum esse.*

Ægyptii Astronomi VENERI COELESTI smaragdum dicaverunt, virginitatis indicem, ex Horo Apolline: Hunc enim in concubitu frangi autumabant: neque quidquam cœlitùs animis mortalium infundi docet Plato, nisi purum & honestum, quod VENERI COELESTI smaragdoque convenit.

COELESTEM VENEREM ornat cestus tunicæ species, ut supra diximus *p.* 374. Κεςὸν ἔχει τῷ μόνην τὴν ΟΥΡΑΝΙΗΝ κοσμέουσι; inquit Lucianus, *Cestum habet; quo solam COELESTEM ornant.*

VENERIS URANIÆ, seu COELESTIS, ejusque Sacerdotis memorat vetus Inscriptio à Reinesio vulgata, *p.* 359.

ΔΙΟΔΩΤΟΣ ΤΙΤΙΕΛΟΥ	*Diodotus Titieli* filius.
ΑΠΤΕΙΡΑΙΟΣ ΤΑΝ ΑΔΕΛΦΑΝ ΑΥΤΟΥ	*Aptiræus, sororem suam*
ΜΙΝΥΡΑΝ ΑΡΤΕΜΟΝΟΣ	*Mimyram Artemonis* filiam
ΙΕΡΑΤΕΥΟΥΣΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΑΙ ΟΥΡΑΝΙΑΙ.	*Sacer. VENERIS COELEST.*

Quo loci prudenter animadvertit ill. Gilb. Cuperus, recondita eruditione quàm dignitate spectabilior, & Bataviæ decus, non *filiam*

liam ut vulgò creditur, sed *uxorem* esse intelligendam; Ita Hectoris Andromache, Messalina Claudii, Sabina Hadriani. Plura vide in ejus *Harpocrate*, *p.* 127. quem hodie receptum & bona fide his sub prœlo sudantibus, illicò devoravimus. Hæc eadem VENUS COELESTIS nominatur alibi, *p.*242.

Videtur & alia inscriptio VENERI COELESTI sacra: Porrò Lipsius ad Livillam Caligulæ filiam refert, cui VENERIS istius & PANTHEÆ ἐπίθετον tribuebat vesanus pater.

VENERI COELESTI AUGUSTÆ
SACRUM
NUMMIA C. F. DORCAS
S. P. F. C.

COELESTIA aliquando nuncupata sunt alia Numina, Juno, Diana, Fortuna, Bona Dea sanctissima, ut ex nummis & inscriptionibus manifestum est: An ut differrent à terrestribus, marinis, & infernis? JOVIS COELESTIS mentionem facit Hippocrates noster, *l. de insom. sect.* 4. his verbis: *Diis supplicationes decernandæ sunt*: *Ad res quidem prosperas*, *Soli*, *Jovi cœlesti*, ΔΙΙ ΟΥΡΑΝΙΩ, *Jovi Ctesio*, *Minervæ Etesiæ*, *Mercurio*, *Apollini*. Vidimus etiam inscriptiones, MERCURIO COELESTI, SILVANO COELESTI.

Absint à COELESTI VENERE, ea sacra ἀφροδίσια quibus solebant nova meretricibus tunc primum quæstum corpore facientibus nomina imponere, ut testis est Plautus, *in Pœnulo*.

Aphrodisia, hodie Veneris est festus dies;
Tua pietas nobis planè auxilio fuit.
Cùm huc advenisti hodie in ipso temporè:
Namque hodie earum mutarentur nomina,
Facerentque indignum genere quæstum corpore.

ΕΡΩΤΙ, *Amori*. Ἔρως aliquando libidinem & Cupidinem innuit; at absit hunc MARCELLINÆ conjungere, VENERIS URANIÆ Sacerdoti, præsertim cùm ΟΥΡΑΝΙΟΥ COELESTIS ἐπιθέτῳ conjunctus est. Mallem illum interpretari pro ἀγάπῃ, φιλίᾳ dilectione, charitate, & benevolentia. *AMORIS si sapientiæ sequamur autores, antiquissimum Numen, & cui se naturæ debet æternitas*, cùm τὸν ΕΡΩΤΑ Chaos primum omnium emersisse, ex Hesiodo constat, *in Theogonia*.

Πρώτιστα μὲν ΕΡΩΤΑ, Θεῶν μητίσατο πάντων; Phædrus, apud Platonem, *in Sympos.* Ὅτι μέγας θεὸς εἴη ὁ ΕΡΩΣ, καὶ θαυμαστὸς ἐν ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς. *Quoniam magnus Deus AMOR, & mirabilis apud homines, Deosque*: Et alibi; φημὶ ἐν ἐγὼ πάντων θεῶν εὐδαιμονεστάτων ὄντων ΕΡΩΤΑ κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον.

Hoc

Hoc eſt, *Ego ſane cenſeo, Diis omnibus felicibus exiſtentibus*, *AMOREM illis eſſe feliciorem, cùm & pulcherrimus ſit*. Et apud Atheneum, lib. 13. *Omnium Deorum hic natus eſt mortalibus, ſuaviſſimus*: Οὗτος ὁ Δαίμων πάντων ἥδιστος ἔφυ θνητοῖς. Principium rerum, paterque cenſebatur omnium, quæ ſunt & erunt per quem omnia naſcuntur, ut intelligitur ex columna Ægyptiaca apud Theonem Smyrnæum, & ab eruditiſſimo Reineſio relata, *pag.* 210.

ΠΡΕΣΒΥΤΑΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ	*Antiquiſſimus Rex*
ΠΑΝΤΩΝ ΟΣΙΡΙΣ	*Omnium Oſiris,*
ΘΕΟΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΙΣ	*Diis immortalibus,*
ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΑ	*Spiritui & Cœlo,*
ΗΛΙΩ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗ	*Soli & Lunæ,*
ΚΑΙ ΓΗ ΚΑΙ ΝΥΚΤΙ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑ	*& Terræ & Nocti, & Diei*
ΚΑΙ ΠΑΤΡΙ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ	*& patri eorum, quæ ſunt,*
ΚΑΙ ΕΣΟΜΕΝΩΝ ΕΡΩΤΙ	*quæque futura ſunt, AMORI.*

Venerantur Theſpienſes ab initio maximè Deorum omnium CUPIDINEM, cujus eſt ſignum vetuſtiſſimum, rude quoddam ſaxum. Qui primus tantos apud Theſpienſes pro cæteris Diis honores CUPIDINI habendos cenſuerit, compertum non habeo. Hæc Pauſanias, *in Bæoticis*. Et paulo poſt: *Theſpienſibus ex ære CUPIDINEM elaboravit Lyſippus, & ante eum, è marmore Pentelico, Praxiteles*. A Phryne, vel Glycera dedicatus eſt; *Et propter quem unum, Theſpiæ viſebantur*, inquit Cicero in Verrem. *In Theſpiis Bœotici ludi*: ἐν μὲν Θεσπιαῖς, Ἐρώπα, inquit Pindari Scholiaſtes *in Olympiad. vii.* Anno 5. celebratorum, meminit Plutarch. *in Eroticis*. Vide p. 388. & 390. Τὰ Ἐρώτια Θεσπιέων ἀγόντων Ἄγουσι γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν, ὥσπερ καὶ ταῖς Μούσαις καὶ τῷ Ἔρωτι, φιλοτίμως πάνυ καὶ λαμπρῶς. Hoc eſt, *Amatoria agentibus Theſpienſibus: Nam certamen quinquennale celebrat, ut Muſis etiam AMORI magnificè admodum & ſplendidè*. Ea autem ſacra placandis inter conjuges diſſidiis, Cupidini fieri, docet poſtea idem Plutarchus. Illa ea ſunt, quæ Ερατίδια malè apud eundem ſcholiaſtem leguntur, ſed optime animadvertente Jo: Meurſio, *in Græcia feriata* Ἐρωτίδια nuncupari debent; de quibus ita Athenæus, *l.* 13. Θεσπιεῖς τὰ Ἐρωτίδια τιμῶσι κατὰ Παναθήναια Ἀθηναῖοι. Hoc eſt, *Theſpienſes ſacra Amatoria faciunt, ut panathenæa Athenienſes*. Unde ferè idem Euſtathius, *Comm.* Ω. ad Iliad. Θεσπιεῖς γοῦν ΕΡΩΤΟΣ χάριν τὰ ἐρωτίδια ἦγον, ὡς οἷα τινὰ ὀλύμπια καὶ Παναθήναια.

ΟΥΡΑΝΙΩ, *Cœleſti* ſeu *Uranio*. Cicero, l. 3. de nat. Deor. docet tres fuiſſe Cupidines, quorum primus, inquit, Mercurio & Diana natus dicitur: Secundus Mercurio & Venere: Tertius eſt Anteros, Marte & Venere. Simonides apud Servium, dicit Cupidinem ex Venere tantùm eſſe progenitum.

Du-

Duplicis AMORIS mentionem facit Plato, *in Sympos.* Ἀναγκαῖον δὲ δὴ καὶ ΕΡΩΤΑ τὸν μὲν τῇ ἑτέρᾳ συνεργὸν, πάνδημον ὀρθῶς καλεῖσθαι, τὸν δὲ ΟΥΡΑΝΙΟΝ. Hoc est, *Necesse est igitur, & Amorem alteram sequentem, vulgarem rectè vocari, hunc verò Cœlestem, sive URANIUM*: Ab eo fortasse Plutarchus, in ἐρωτ. *Ægyptii eodem, quo Græci modo, duos faciunt Cupidines, vulgarem unum, qui* Πάνδημος *est, & alterum Cœlestem, qui* ΟΥΡΑΝΙΟΣ: *Tertium censent esse Solem: Venerem valde venerantur*. Hinc cantat Horatius, *od.* 17. *l.* 1. *& od.* 1. *l.*4. *mater sæva Cupidinum*.

Cùm omnes ferè Cupidinem Veneris filium facerent, Sappho ab aliis dissidens, è Cœlo, & Terra natum fingit: vide Interpretem Apollonii, *in l.*3. *Argon.* Ob binos illos Cupidines, duos etiam *arcus* finxit Euripides, *in Iphig. quos intendere quippe solet Cupido, unum prosperum, & vitæ beatæ effectorem; alterum vitæ perturbatorem, & corruptorem*. Τὸ μὲν ἐπ' εὐαίωνι πότμῳ, τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς. Cœlestem hunc Amorem descripsit Zeno apud Athen. l.13. c.1. *esse Deum libertatis, amicitiæ, concordiæ largitorem, ab eoque nihil aliud expectandum*: Τὸν ΕΡΩΤΑ θεὸν εἶναι φιλίας καὶ ἐλευθερίας, ἔτι δὲ καὶ ὁμονοίας παρασκευαστικὸν, ἄλλου δὲ οὐδενός: *Deum auxiliatorem in iis, quæ ad civitatis salutem spectant venerabilem & ab omni turpitudine semotum*. Τὸν ΕΡΩΤΑ θεὸν εἶναι συνεργὸν ὑπάρχοντα πρὸς τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν, σεμνὸν τὸν καὶ πάντως αἰσχροῦ κεχωρισμένον. Et ille est profectò, ut docet Plato, *in Sympos.* Πάντων θεῶν εὐδαιμονέστατος κάλλιστος καὶ ἄριστος. *Omnium Deorum felicissimus, pulcherrimus, & optimus. Sic nobis COELESTIS AMOR* ΟΥΡΑΝΙΟΣ ΕΡΩΣ *pulcrorum pulcra specula, mortalia & motibus obnoxia, divinorum, & sola mente cernendorum machinatus, in figuris, coloribus, formisque adolescentium rutilantia ea nobis exhibet, memoriamque his initio inflammatam sensim excitat*. Plutarchus, *in amat. Licet ideò amare, & AMORI tempestivè gratificari*, ex Athen. l. 13. Εἴη καὶ ἐρᾶν δὲ ΕΡΩΤΙ ἐγχαρίζεσθαι κατὰ καιρόν.

Manum de tabula.

F I N I S.

ΣΥΝ ΘΕΩ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑΙΣ.